

ANTICS OFICIS AL MARESME AL SEGLE XX

Ariana Llamas Vives

Tutor del treball:

David Caravaca

ABSTRACT

Desde el principio de la humanidad una de las características de las sociedades ha sido su forma de relacionarse por medio de los oficios. En este trabajo se hará un análisis de los diferentes oficios que se han desarrollado a lo largo del siglo XX en la comarca del Maresme. Las hipótesis del trabajo señalaban la desaparición y cambio de estos por mejoras en la maquinaria, falta de rendimiento económico, deslocalización y reducción de la demanda las cuales fueron confirmadas mediante el análisis de las características peculiares de cada uno de ellos. También se han agrupado por sectores productivos, primario, secundario y terciario. Además, se ha analizado si han perdurado a lo largo del siglo, han desaparecido o si han tenido la posibilidad de adaptarse a las nuevas circunstancias que se han producido en la sociedad. Finalmente, el trabajo concluye con una parte práctica que muestra las vivencias y opiniones de las personas encuestadas y la elaboración manual de un producto artesano como es en este caso un barquillo.

Since beginning of humanity, one characteristic of societies has been their way of relating to each other through the jobs. In this project, we are going to do an analysis of different jobs that have been developed during the twentieth century in Maresme's region. The hypotheses pointed out the following theory. Disappearance and change of these trades were due to the improvements in machinery, lack of economic performance, delocalization, and reduction of demand, which were confirmed through the analysis of peculiar characteristics of each one of them. They have also been grouped by productive sectors. Primary, secondary, and tertiary. What's more, it has been analysed if they have lasted throughout the century, they have disappeared or they have had the possibility of adapting to the new circumstances that took place in society. Finally, the work concludes with a practical part that shows the experiences and opinions of the people interviewed and the manual elaboration of an artisan product, as is a wafer.

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ	6
EL SECTOR PRIMARI	8
Pinyoner	8
Picapedrer.....	9
Miner del Coure.	10
Pagès.	11
Ramader.	13
Pescador.	14
EL SECTOR SECUNDARI	16
Nanser	16
Terrissaire	17
Moliner.	18
Carboner.....	19
Cadiraire	21
Matalasser	22
Espardenyer.	23
Baster	25
Cisteller.....	27
Ferrer	28
Calciner.....	29
Rajoler	30
Mestre d'Aixa	31
Artesà de les ametlles	33
Fabricant d'envelats.	34
La fàbrica de les navalles.	36
Indústria surera.	37
Artesà del vidre	38
Estampador	40
Teixidor.	41
Puntaire	43
EL SECTOR TERCIARI	44
Les bugaderes.....	44
Banyista.	45
Esmolet.....	46

Telefonista	48
Conductor de tramvies	48
El Sereno.....	50
Els burots.....	52
Modista.	53
Barber	55
Campaner	56
Venedor de gel	57
El guardabarreres	58
Fotògraf	59
Acomodador de cinema	61
Paler.....	62
PART PRÀCTICA	64
Entrevistes	64
Matalasser	64
Guardaagulles.....	65
Sastre.....	67
Vímet	69
Pastissera.....	71
Pràctica elaboració d'una neula	73
CONCLUSIONS	75
CITES	76
Sector Primari.....	76
Sector Secundari.....	76
Sector Terciari.....	77
BIBLIOGRAFIA.....	79
WEBGRAFIA	81
ANNEXOS	82
RECULL FOTOGRÀFIC	82

INTRODUCCIÓ

Al llarg del temps i concretament durant el segle XX, a la nostra comarca del Maresme, la forma de treballar ha anat evolucionant. La introducció de les màquines i la seva millora tecnològica va produir grans canvis tant en la forma de treballar com en el propi treball, fent que fins i tot no fos necessària una persona per desenvolupar un ofici determinat. Això, evidentment, va repercutir de manera molt important en la societat i en la vida d'aquestes persones. Per exemple, tots nosaltres hem escoltat les campanes d'una església però aquestes ja no les toca el mossèn o el campaner, excepte en moments assenyalats, sinó una màquina programada per fer aquesta feina.

Aquests canvis tecnològics han fet que molts oficis hagin desaparegut totalment, però encara hi ha els que s'han mantingut al llarg del temps, com per exemple, terrissaires, puntaires, cistellers, que han quedat com un treball manual i d'artesanía o bé com un record del passat que no s'ha de perdre, ja que forma part del patrimoni cultural de la societat.

La hipòtesis del treball és que els oficis han desaparegut per millores tecnològiques, manca de rendiment econòmic, deslocalització i reducció de la demanda.

Aquest treball pretén fer un recull d'aquests oficis que s'han perdut o bé s'han transformat en artesanía. Crec que és important destacar aquests oficis que es desenvolupen al llarg del treball ja que és una forma de veure el canvi social que s'ha produït en la nostra societat, i com això ha afectat a les persones al llarg del segle XX a la nostra comarca del Maresme.

El treball es basa no només en una recerca bibliogràfica, sinó també en una història oral. Posteriorment d'haver buscat i documentat gran part dels oficis que es poden trobar al llarg de la part escrita, he demanat informació tant a la meua família com a persones conegudes sobre el tema del treball, principalment pel que fa referència a oficis que no estaven recollits en les llibres per poder-los incloure com és el cas del venedor de gel de Mataró. A més, he dut a terme entrevistes per reflectir diferents perspectives de persones que han desenvolupat

oficis o han viscut de primera mà com eren aquests. Això ha aportat una visió més directa sobre els oficis.

A més a més, he utilitzat per la seva confecció web grafies, sense ser la base del treball, sinó més com a una eina de suport i d'informació, per completar aspectes que no estaven reflectits en els llibres consultats.

La meua motivació personal ha estat el meu interès per conèixer el passat d'alguns oficis, que fins i tot havien dut a terme alguns familiars com el meu avi patern que era barber o la meua àvia que era modista, i així poder entendre millor com es guanyaven la vida en aquell temps. A més, voler veure com ha evolucionat la feina del segle passat fins a l'actualitat.

No sempre he pogut aconseguir les entrevistes que he demanat. Per exemple, vaig intentar contactar amb la darrera dona de Mataró que feia faixes i cotilles per les dones però no he rebut cap resposta.

El treball dels oficis està estructurat en els tres sectors econòmics, el primari, el secundari i el terciari on s'han inserit les feines corresponents amb la seves característiques. Posteriorment se han realitzat les entrevistes personals amb un qüestionari amb preguntes generals i d'altres de particulars referides a la seva feina en concret. En una de elles, concretament la de les neules, ho he complementat amb una part pràctica que va ser fer una neula a mà.

Tot això s'ha concretat en les conclusions per verificar la hipòtesis inicial. A més de la bibliografia dels llibres consultats, ho he recolzat amb la webgrafia i per finalitzar, els annexos amb un recull fotogràfic.

EL SECTOR PRIMARI

Pinyoner

Dintre dels diferents treballs que es feia al bosc tenim l'ofici de pinyoner. Aquest començava per Sant Magí quan queien les pinyes de l'arbre utilitzant una canya o pal mot llarg. Una vegada havien caigut, es feia un cercle a terra on es posaven les pinyes que es tapaven amb pinassa i s'encenien per obrir-les. Així, quan estaven roents es treien els pinyons. Aquests es passaven per garbells per separar els pinyons de les clofolles. Posteriorment es ficaven en sacs i es transportaven cap el lloc desitjat. Allà es mullaven el pinyons i es deixaven al sol per assecar-los.

Una vegada secs es coïen en el forn i s'anaven remenant per coure'ls. Una vegada el forn estava fred es recollien i es procedia a la seva venda. A Santa Susanna fou molt conegut l'Isidre Nogués que anava a cases particulars a fer la seva venda i fins i tot es feien arribar a Santa Coloma de Farners on els comprava la fàbrica de galetes Trias.

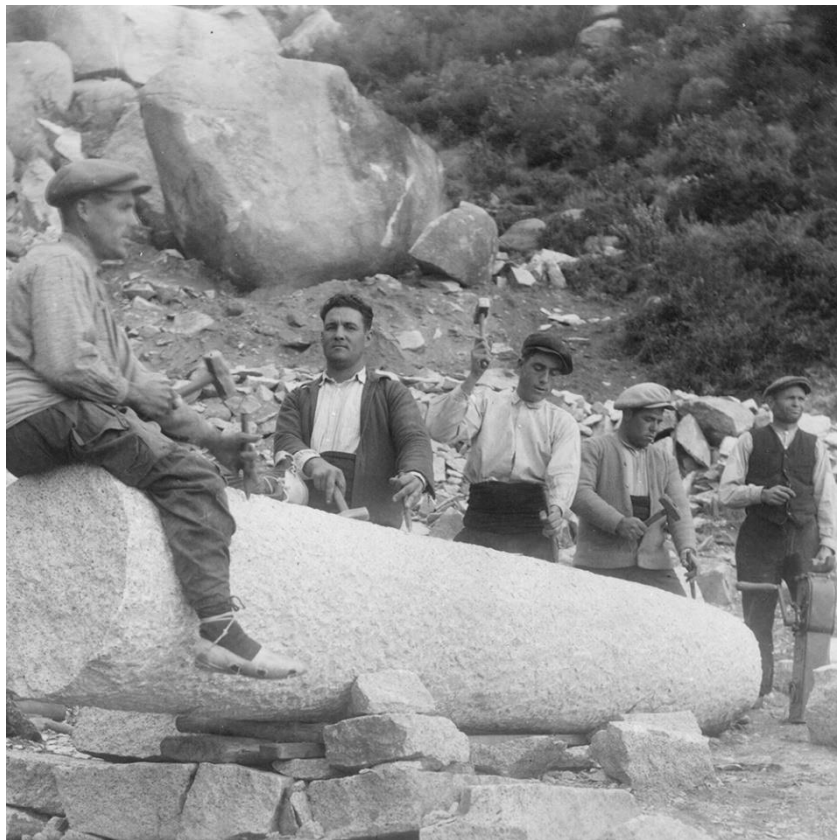

Sta. Susanna. Recull biblioteques del Maresme

Picapedrer.

Ja des de l'edat mitjana la pedra va ser un material de construcció important per construir esglésies, cases o palaus. Les pedreres eren els llocs on les pedres afloraven a la superfície i era més fàcil extreure-les. Hi havia diverses tècniques per extreure la pedra essent la més moderna la de la pólvora. S'obria un forat cilíndric de 1,5 m de fondària amb el pistolet i la maça i s'acabava la feina amb la barrina. A continuació, s'extreia la pols amb aigua i s'omplia de pólvora. S'hi posava la metxa, es tapava i es provocava l'explosió per trencar la roca.

Fet això, es traslladava la pedra, on els picapedrers tot utilitzant regles, compassos i escaires la tallaven picant amb la maceta, l'escoda i la buixarda. Tenim notícia que a Teià l'empresa anònima Cros es dedicava al treball de tallar el granit. La seva obra més important van ser quatre columnes que van anar a decorar una portalada. Lamentablement, en fer fallida l'empresa, aquestes columnes fan ser destruïdes.

Teià. Recull biblioteques del Maresme.

Miner del Coure.

Un dels llocs on queda rastre d'explotacions mineres va ser Hortsavinyà a Tordera o concretament la Mina de Can Montsant o Can Caselles i Clot de l'Aram.

“En el segle passat, treien mineral de coure del subsol de la nostra rica comarca. Veurem les entrades que tenia la mina, en què la pedra és de color verdós com el mineral que se n'extreia.” (1)

Era una de les mines més importants de Catalunya a principis del segle XX on es duia a terme l'explotació de coure que s'usava antigament per a la fabricació d'olles, alambins, setrills, etc. La mina comptava amb uns 120 treballadors i se n'extreien 170 tones de material a l'any. A més, contenia molta diversitat de materials en forma de roques metamòrfiques com l'atzurita, calcopirita, galena i grafit. Per la zona hi podem trobar 2 pous i la mina.

Hortsavinyà. Boca d'una mina de coure de Can Montsant. Atzavara 23.

Pagès.

Sense dubte, la feina de pagès s'ha anat adaptant als nous temps. Cap als anys 20 del segle passat el producte estrella era la patata maresmenca anomenada Mataró potatoes que va ser tot un èxit per la seva centralització per part de la Federació de Sindicats Agrícoles del Litoral quedant reflectida en la publicació mensual del Litoral Agrícola i que va arribar amb força al mercats europeus de França, Alemanya i principalment Anglaterra. Això va fer que la pagesia del Maresme obtingués molts beneficis per la seves collites ja que era una patata que arribava primer a aquests mercats. Tot i que amb la guerra civil i l'autarquia del general Franco la seva producció va minvar, es va recuperar ràpidament.

Quan aquest monocultiu va iniciar un retrocés els pagesos maresmenecs van buscar noves sortides. Van començar a produir diversos productes, es va recuperar la vinya al Maresme sud, concentrada en Alella on van produir caves, vins i vermouths d'alta qualitat premiats al mercats internacionals. Segons l'Idescat, dedica al seu conreu 174 hectàrees seguida de Malgrat de Mar amb 11. Una part dels conreus s'han ubicat en hivernacles i destaca per superfície Santa Susanna amb 38 hectàrees i Vilassar de Mar amb 25. També la flor i els productes hortofrutícoles.

D'altra banda és Vilassar de Mar el poble que fa una major aportació al PIB en el sector primari amb un 7,1 %, tot seguit d' Arenys de Mar amb un 3,4 % i Vilassar de Dalt amb 3,2%. Però tenim al Maresme una reserva agrícola a la zona de Tordera que ara per ara és manté tot i els perills que suposa la urbanització creixent al llarg d'aquests anys de la comarca. Josep Maria Baqués, coordinador comarcal d'Unió de Pagesos va fer unes declaracions al diari Directa explicant aquest perills.

"Per Baqués el problema històric ha estat sempre la pressió urbanística és llaminer agafar espai agrari i requalificar-lo. Els pobles del Maresme haurien de seguir l'exemple de Mataró, un dels municipis que conserva, a parts iguals, superfície agrària, urbanística i forestal. En canvi, a altres llocs com per exemple Premià de Mar, ja no conserven espais agraris. Durant la Segona República no sortia cap govern que no fos votat per pagesos, però ara no arribem a un 1 % de

la població, afirma Baqués, conscient que el sector de la pagesia és cada cop més reduït i envellit. Rebla en la necessitat de protegir els drets dels pagesos de situacions com la de Santa Susanna, on el govern vol eixamplar el vial que divideix la zona agrícola del litoral, el que afectaria el pla de Balasc, la zona agrícola millor conservada del municipi –un espai de més de cent hectàrees que al llarg de més d'un quilòmetre ressegueix la costa i connecta el litoral amb el Montnegre. “(2)

Cabrera de Mar. Recull biblioteques del Maresme.

Sínia anys 30 a la vora de l'actual Pere Macià. Malgrat antic

Ramader.

Els ramaderes a la nostra comarca gairebé són molt pocs. Només podem destacar, segon les xifres donades per l'IDESCAT al 2023 en el seu cens agrari, les 4 explotacions d'aviram amb 16.329 a la zona de Mataró, 3 explotacions de cabrum amb 439 caps a Arenys de Munt. Per sobre de les anteriors, destaca Tordera on es concentra la majoria del sector del Maresme amb 12 explotacions de bovins amb 1.736 caps, 6 d'ovins amb 186 caps, 4 de porcins amb 5.750 caps i 5 d'aviram amb 76.056 caps. És evident que el major consum destinat al mercat és aquest últim.

Això no vol dir que no hi hagin explotacions ramaderes de qualitat; senzillament, el creixement urbà de la comarca ha reduït molt la superfície per fer aquesta tasca. Tenim un bon exemple amb l'explotació de Can Thos de Tordera que al 2017 ja havia aconseguit el premi vaca d'or a la millor explotació ramadera catalana per cinquè any consecutiu com explicava en un article el diari La Vanguardia.

“L'explotació ramadera Can Thos de Tordera (Maresme), per cinquena vegada consecutiva, s'ha endut aquest dimecres el premi Vaca d'Or 2017 que lliura cada any la Federació de Frisona de Catalunya en el marc de la seva assemblea general que se celebra a Vic. (...), l'explotació de Can Thos ha estat la més ben

valorada globalment per cinquè any consecutiu. El responsable de l'explotació, Pere Serra, ha agraït el guardó i ha explicat que el seu objectiu és "anar millorant dia a dia gràcies al treball constant, buscant la màxima eficiència en els processos i fent-ho de manera sostenible L'explotació, amb gairebé 400 caps de bestiar dels quals 230 són vaques de munyir, gasta "el mínim possible" en antibiòtics, "potser una de les que gastem menys a Catalunya. ". (3)

Ja queda en el record el que m'han explicat persones grans que havien vist pasturar per la zona de l'actual Via Europa i per l'Alcampo alguns petits remats d'ovelles a Mataró.

Pastor d'ovelles i cabres pel passeig gran d'Argentea anys 20 i 30. IEFC

Pescador.

En aquest apartat em referiré al pescadors de barca, no als individuals. A principis del segle XX, l'art de bou o róssec és un ormeig de xarxa que s'arrossega pel fons del mar i es va capturant tot el que pot. Els pescadors buscaven espècies de fàcil venda com eren la gamba rosada, l'escamarlà, el popet, la maira o el lluç.

“A principis de segle, l'art de bou era l'ormeig de pesca més emprat arreu de la comarca. Sant Pol, Pineda, Mataró i Montgat eren poblacions que mantenien una

flota de bous considerable. La flota pesquera de Mataró en aquests temps comptava amb 34 bous a vela que formaven 17 parelles. El període de veda de la pesquera començava a primers de setembre i acabava a primers de març. Durant tot aquest temps, els bous armaven sardinals o bé palangres per tal de guanyar-se la vida en altres pesqueres. Avui en dia, aquesta modalitat pesquera sols es practica en el Maresme al port d'Arenys, malgrat que també hi ha alguns quillats amb base al port de Mataró.” (4)

Per tant al llarg del segle XX s'ha reduït molt el nombre de persones ocupades en el sector de la pesca.

Al Maresme seguint les dades de l'IDESCAT del 2023 l'activitat pesquera de la comarca es centralitzava a Arenys de Mar amb 1.556,8 tones de pesca i això representa en el global un import de 6,31 milions d'euros.

Per tant és un ofici que ara per ara es manté en l'actualitat tot i que va en retrocés tant en el nombre d'embarcacions, com de persones ocupades ja que la aquicultura és merament residual.

Platja Mataró, 1905-1915. Barques de pescadors i nens. Historia gràfica.com

EL SECTOR SECUNDARI

Nanser

Dintre del món dels pescadors tenim una sèrie d'oficis que complementaven la seva tasca principal. Podem citar el que remallava les xarxes esquinçades, l'armador d'arts de pesca, el venedor de peix i també el nanser que eren pescadors que es dedicaven a la pesca amb nansa i passava de pares a fills amb un model molt semblant entre tots. Per fabricar una nansa es trigava aproximament una quinze hores. Aquest ofici s'aprenia molt aviat, als set anys ja els nens començaven a aprendre'l.

La nansa és un estri que feien els mateixos pescadors, podríem dir que eren els cistellers del mar. La nansa feta de joncs normalment eren de magraner o castanyer i feia que el peix una vegada entrava ja no podia sortir. Depenent del tipus de peix que es volgués hi havia diferents tipus com les xucleres, sipieres, rogereres, mabreres, bogueres o viviers.

A Pineda de Mar un nanser prou conegut al poble fou cap als anys 60 en Daniel Aragonès Morell.

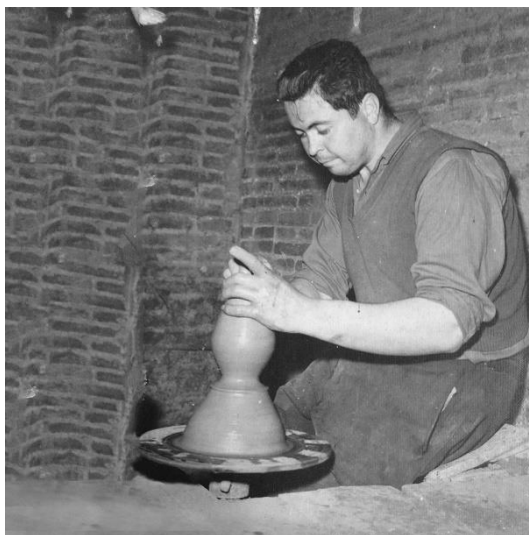
Pineda. Recull biblioteques del Maresme

Terrissaire

L'ofici de terrissaire estava relacionat amb l'escudeller, tupinaire, gerrer, oller, tots ells lligats amb el mateix material, l'argila. Aquesta s'elaborava amb l'extracció del fang que es desterrossava i amb el garbell es porgava tot passant-la pel sedàs. Es barrejava amb aigua, aquesta barreja es deixava en repòs unes hores i posteriorment per decantació s'eliminava l'aigua i es deixava assecar.

Els pastons, és a dir, el resultat s'amassava amb les mans per posteriorment passar-los al torn. El terrissaire feia anar la roda amb el peu i es remullava les mans per treballar amb més comoditat i donar-li la forma desitjada. Una vegada feta la peça, s'aplicava un fang blanc i posteriorment un de vermell mot lleuger ja que se li aplicava aigua. El següent pas era envernissar la peça i per últim calia coure-la al forn. Amb això l'objecte tenia unes propietats de duresa i impermeabilitat per a molt tipus de objectes com són vaixelles, plates de forn, morters, plats, gerros, testos, cànirs, etcètera.

Al Maresme tenim una bona representació com ,per exemple, a Calella la família Fontrodona amb en Josep, l'Emili i en Nicolau que feien totes aquestes peces on destaquen les olles i cassoles refractàries per poder coure directament al foc.

Calella. Recull biblioteques del Maresme

Moliner.

El moliner era l'encarregat o el propietari d'un molí. Era qui havia de vigilar la qualitat del gra i produir la farina tan pel consum humà com per al bestiar. Fins al segle XIX, la major part dels molins eren d'aigua i a les zones de secà i costaneres on hi havia prou moviment d'aire eren de vent. Amb l'entrada de l'electrificació ja no van dependre tant d'aquestes dues fonts d'energia. Hi havia més tipus de molins apart del ja esmentats com els de sang, que es movien amb energia proporcionada pels animals, o els del foc, que utilitzaven el vapor.

Els molins també es classificaven segons la utilitat; els més habituals eren els fariners, que molien blat i altres cereals, però també n'hi havia d'oli, de sal, d'arròs...

El mecanisme fonamental del molí era la roda moguda per una força. El moviment de la roda feia anar un sistema d'engranatges que movia les pedres del molí. En el cas del molí d'aigua calia conduir el cabal per mitjà d'un rec o d'una resclosa. L'aigua havia d'entrar amb força. Per això, o es buscava o es feia un desnivell per poder moure amb facilitat la roda de pales i els àleps que normalment estaven sota l'edifici del molí. Amb una columna vertical es transmetia la força al pis superior, on hi havia les moles, la tremuja, una tolba per on queia el gra a les moles i per últim la calaixera o farinera, que és on anava finalment a parar la farina. Tenim diversos exemples al Maresme dels molins d'aigua..

“El Molí d'en Pibernat a Tordera, que captava aigua de la riera de Vallmanya. (...) construint aqüeductes, com és el cas del molí d'en Puigvert a Palafolls. El Molí de la Pedrera, també a Palafolls, s'abastia d'una mina que captava l'aigua a través d'una galeria d'obra que travessava el Turó de Can Puigvert fins al riu Tordera.” (1)

“Al Maresme sud en tenim altres exemples com el molí de Can Sors que era mogut per sang, i queda algun vestigi actualment dintre d'un habitatge, o el de Can Jonch ja desaparegut.

D'aquests molins en queden alguns vestigis, però n'hi ha d'altres que han desaparegut com per exemple el molí de Montpalau a Pineda de Mar o el molí de Reixac entre d'altres.” (2)

El blat procedia normalment de Castella, però també van arribar carregaments des de Rússia per mar.

Can Terrades, Dosrius. Patrimoni cultural. Diba.cat

Carboner

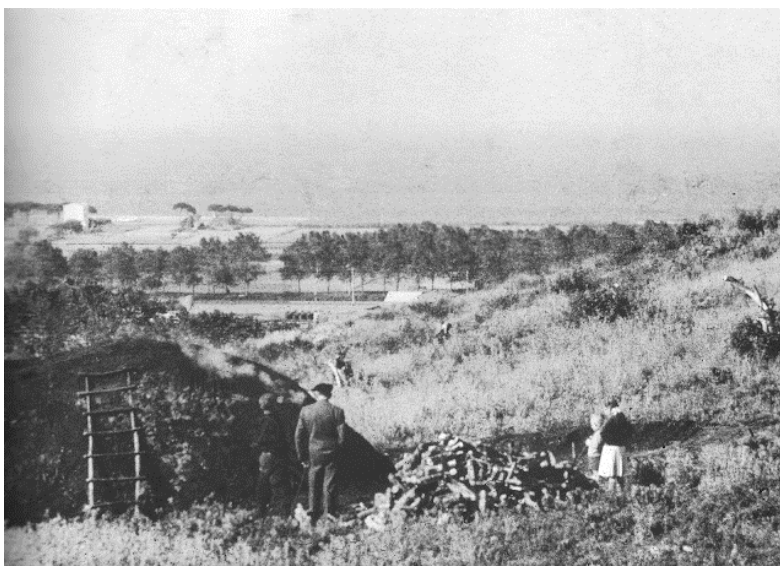
Els carboners eren les persones dedicades a l'elaboració de carbó vegetal al bosc. El procés requeria tècnica i habilitat tot i que era poc considerat socialment. El passos eren quatre: el primer, tallar els arbres i matolls; el segon, construir les piles, que eren un munts de llenya que tenien una estructura concreta i que es recobrien de terra i herba per poder regular l'oxigen en el procés de combustió de la llenya; el tercer, la vigilància constant del carboner que podia trigar fins a tres setmanes per cremar les piles correctament i això es feia de dia i de nit i el quart, el desmuntatge de la pila i la recollida del carbó que es carregava en senalles i es portava a la venda pel seu consum.

Els carboners repartien el producte a domicili o bé l'enviaven a petites botigues que assortien als compradors individuals, per exemple per les cuines econòmiques i pels forns de pa.

A Mataró, al començament del segle XX, passaven pels carrers amb el seus carros plens de senalles de carbó, generalment d'alzina, per dur-lo a les cases que els havien fet l'encàrrec de portar-los-en, com per exemple, una arrova cada setmana. Per anunciar el seu pas portaven una campana col·locada a la barana del carro, el batall de la qual feien dringar de tant en tant. També hi havia dones que sortien al portal per cridar-los i fer-los-hi deixar la quantitat de carbó que els feia falta i valia tres pessetes l'arrova.

Tot i que cap als anys 30 del segle es va anar introduint altre fonts d'energia com el gas natural pel consum domèstic, la postguerra va fer reviure el consum del carbó vegetal no només per la cuines sinó també per la manca de subministres per moure automòbils que anaven amb calderes de gasogen i alimentades amb carbó vegetal. A la comarca veïna i concretament tant al Montseny com a San Hilari cap als anys setanta van desaparèixer completament les campanyes de fer carbó.

Al carrer Sant Ramon de Mataró número 3 hi havia una botiga que venia carbó per les cuines econòmiques que era propietat d'un dels germans Batlle. Ara ja està desapareguda i s'ha convertit en pisos.

Carbonera de forn per fer carbó de soques i troncs, 1960. Malgrat Antic

Cadiraire

Durant segles, la cadira de boga amb el bastiment de fusta tornejada i el seient i de vegades el respatller, fet amb diferents tipus de palla trenada o d'altres matèries vegetals, ha estat el seient més tradicional. La cadira és un objecte dels més usats fins a la meitat del segle XX tant a les cases, casinos, bars, envelats, esglésies i escoles.

Tenim dos tipus de cadires, les més senzilles, que tenen com a única decoració la forma tornejada de les potes, i les de luxe, que tenen la fusta tallada i policromada amb diversos motius. La gran virtut d'aquest tipus de cadira és que era barata i lleugera i molt fresca als estius i si es cuida bé pot durar fins a trenta anys. També cal remarcar que de cadires de boga se'n feien de diversos tipus dependent del client. Tenim les de respatller de fusta o fibra vegetal, cadires per seure a taula, més baixes per cosir, amb braçals, petites pels nens i fins i tot per resar el rosari.

A banda de la boga, s'utilitzaven altres matèries, com la fulla de blat de moro, espart o palma. També el vímet i el rotang de Filipines i Tailàndia. El jonc o bambú que es feien de reixeta era un element de modernitat i qualitat.

Matalasser

L'ofici de matalasser consistia en fer i refer matalassos. L'extensió del matalàs de llana és relativament moderna. Fins al començament del segle XX, les màrfegues de palla o de fulles de moresc feien moltes vegades de matalàs. Els coixins sovint sí que eren de llana, n'hi havien de ploma i també de cotó. Per als nens, els matalassos es feien de crin vegetal o animal.

Fins ben entrat el segle vint, la llana interior dels matalassos es subjectava amb vetes que eren distribuïdes amb els ullets per on les feien passar i la llaçada que les lligava. Així, s'aconseguia un dibuix regular i el matalàs quedava arrodonit. Posteriorment, cap a mitjans del segle XX, es va posar de moda l'acabat a l'anglesa que tenia una vora cosida per tot el perímetre del matalàs, però a casa nostra s'acostumava a tallar la roba d'una sola peça amb el doble de llargada del matalàs. Llavors, es plegava la peça per la meitat i es cosien las vores.

La roba del matalàs normalment era de cotó, a vegades adomassada, amb dibuixos de flors o ratlles. Es fabricaven de molt colors, encara que els més usuals eren el blau i el verd. També n'hi havia d'estampats però no duraven tant com els anteriors. També es feien servir altres teixits com el lli o cànem que eren més resistents que el cotó. La llana més bona era la d'ovella, que tenia més cos i era més flonja. En canvi, la de xai era més petita i més dura. El procés de preparació de la llana era una mica llarg si s'utilitzava llana nova ja que aquesta, acabada d'esquilar, calia rentar-la varies vegades per netejar-la i desgreixar-la. Una vegada fet això s'iniciava l'acció de varejar la llana per esponjar-la i ventilar-la que era una feina bàsica del matalasser. Ho feia amb un bastó a cada mà, un de llarg, corb i afuat a la punta i un altre més curt. Es colpejava i s'aixecava la llana. Un matalasser trigava una mitja hora en varejar un matalàs.

Ruta dels Emblemàtics. Leandro Bonet. Arxiu Família Bonet.

Espardenyer.

L'espardenya és un calçat tradicional tant de la gent de pagès com de les classes populars urbanes. Aquesta activitat tradicional que es realitzava en obradors familiars ha anat transformant-se per processos industrials en empreses. Aquest calçat ja fou utilitzat des de fa molt de temps.

“L'espardenya fou utilitzada per les tropes lleugeres de la corona catalanoaragonesa, i el 1694 fou imposada per decret a la infanteria hispànica. Fou també el calçat del mossos d'esquadra des de la seva fundació, a la primeria del segle XVIII, els anomenats mossos d'en Veciana.” (3)

Aquests processos manuals, a principis del segle XX, van anar incorporant maquinària.

“A la Filmoteca de la Generalitat de Catalunya es conserva un interessant documental del 1929, Manufactura mecànica de “alpargatas finas”, de Juan Escarpanter, de Canet de Mar, que, amb la imatge de les obreres fent anar les

màquines de cosir, deixa constància d'aquesta transformació del procés artesanal." (4)

El procés de manufactura d'una espardenya començava amb la fabricació de la sola per l'ordidor, continuava amb la preparació de la tela, el cosit, el muntatge i l'encintat. Les soles solien fer-les els homes, mentre que el cosit de la lona i l'envetat que era l'operació que consistia a posar vetes o guarnir l'espardenya, la feien les dones.

Hi havia diferents tipus d'espardenya. La més corrent és la de cànem, que tenia la puntera i el taló de roba gruixuda feta amb vetes o roba, i amb dues vetes per lligar-la al turmell. Però també n'hi havia per diferents oficis com la de traginer, de set vetes, la de caçador, amb la cara de lona seguida, a manera de bota, la de taverner, amb vetes negres, la de carreter, amb vetes negres fins a la punta del peu. També n'hi havia amb diferents usos socials, com per exemple, les espardenyes de dona amb vetes vermelles o blaves, les de dol, negres o blanc i negres.

A Mataró a començament del segle XX hi havia mes de vint espardenyers. El darrer a tancar va ser Can Valladolid, al carrer Argentona.

Fàbrica de "alpargatas" Florencio Suñé i Joan Escarpenter. Canet de Mar, 1927. Todo colección.net

Baster

La força dels animals com els bous, ases, muls i cavalls era força important tant a la feina del camp com a mitjà de transport. Per poder aprofitar aquesta força calien una sèrie d'estris tant pel transport com per a la feina. El material fonamental per confeccionar-los va ser el cuir. Hi havia molta varietat i podem citar:

“La badana (pell de be o ovella molt assaonada i de molta solidesa que es destinava al cos del collar), cavalla (pell de cavall adobada amb crom per folrar la part superior del collar), cuir avellana (pell de bou o de vedella de color natural que servia per les brides) cuir crom (pell de bou o de vedella de color grisós que s'utilitzava per als vencillons, esmorralles...), guarnimentera (pell de bou de color negrós assaonada amb adob vegetal que servia per les corretges), pell de muls o rucs (servia per folrar altres pells), pell de porc (per fer selles), vaqueta (pell de bou o vedella prima per fer faldons per al bastet...)” (5)

A més de la pell, també es feia servir palla o llana per farcir el bast, pèl de cabra o crin per l'encoixinada de la sella de muntar, fusta per els pons del bastet, i claus, tatxes, fil de cànem encerat i si volia decorar la peça picarols o cascavells.

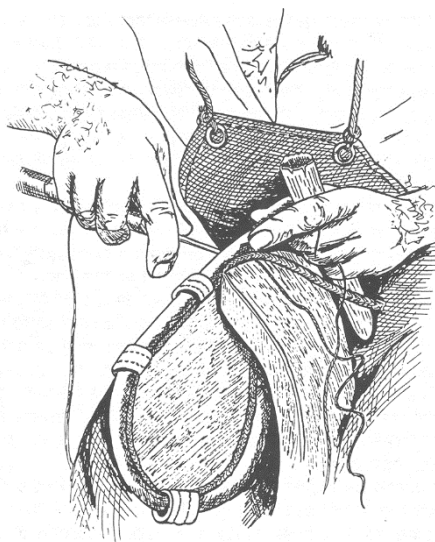
També feia servir un bon grapat d'eines per arrissar i arrodonir la pell; tenia la lliseta, l'estirapell, el brunyidor i el matacantells. Per embotir la palla o fer farciments l'empallador. Per cosir tenia agulles dretes i tortes, el passacordes i les gafes, que eren dues fustes que es posaven entre els genolls per poder cosir amb dues agulles a la vegada. Per foradar tenia el punxó, l'alesna, trepant, traucador, la cua de rata i la triba. Per marcar la pell feia servir el ratllador, la grifa, el compàs desfolrador i els trepants. Els desfloradors eren per treure la flor del cuir. Per prendre mides utilitzava el compàs de puntes i per tallar-les el clotell, l'anyita i la mitjalluna, totes amb una fulla d'acer d'un o dos mànecs a més del compàs de volanderes per a fer talls circulars. Com podem veure, es feien servir moltes eines ja que el treball del cuir era un treball que demanava petites feines i cada una tenia les seves eines.

En un principi es dedicava a aquesta feina el baster, que era la persona que feia els arreus que necessitaven les cavalleries per poder fer tant les feines del camp

com les de transport, així com tirar d'un carro o bé fer voltes a una sínia. Juntament amb això també confeccionava les alabardes i les guarnicions.

Les alabardes eren un coixí de palla o borra que s'adaptava al la cavalleria i sobre aquestes es col·locaven les sàrries pel transport. Aquesta confecció de les alabardes no era exclusiva del baster, també la feien els carboners pel transport del mineral. Respecte a les guarnicions que portaven els cavalls, el més important era el cabassó que es col·locava al cap per poder subjectar-lo bé amb les seves parts com la testera, frontatera, musarola, sotagola, portatisores i la seva corretja. Totes aquestes parts es completaven amb les tapes que servien perquè el cavall mirés al davant impedint distraccions. També a la boca portava el "bocado" fet de ferro colat i enganxat a les nedes i així es podia dirigir correctament el cavall. Seguia el collar que es fixava al coll entre el pit i les espatlles per fer-lo treballar correctament i es posava amb cura per no fer-li cap ferida.

El baster, a banda de fer aquests estris, també treballava en la millora i confort dels carros i carrets. A Tordera tenim notícia d'en Jaume Tresserras que es dedicava a l'ofici.

Recull biblioteques del Maresme.

Cisteller

Aquest ofici utilitza com a matèria per fer cistells i coves el vímet o jonc estovat amb aigua i també la canya tendra pelada, xafada i tallada a tires. Per fer les cofes, fulles de palma, margalló i palla xafada i tallada també a tires. En la seva feina el cisteller anava trenant els vímets o les canyes formant una creu que era la base d'on surten les costelles i en forma de graella es trenen les canyes. Amb això es feien diferent tipus d'objectes com: cistells, coves, cofes, sàrries, fundes de garrafes, nanses per pescar, cul i raspalls de cadires.

Al Maresme, abans es feien servir per recollir productes del camp com fesols o patates o transportar peix. Així abans, en les velles peixateries es podien veure on es col·locaven aquestes paneres ple peix. A Malgrat, hi havia famílies dedicaves a l'ofici, com per exemple, Josep Ciurana o Vicenç Bayarri. A Mataró, a l'any 1935 al carrer Argentona hi havia la botiga de can Masferrer on es venien espart, cistells, catifes i barrets fets amb vímet. Tenim encara negocis que han sobreviscut, com per exemple, el del carrer de Cuba.

Malgrat de Mar. Recull biblioteques del Maresme.

Cistellers. Can Creixells, 1915. Malgrat Antic.

Ferrer

Un dels minerals més preuats al llarg del temps per la seva duresa fou el ferro. Va ser molt important per fer eines de pagès o altres oficis, en la producció de claus, panys, frontisses i reixes, forrellats, armes, ferradures per als animals i altres estris.

Aquest mineral era molt abundant als Pirineus com al Ripollès, Pallars Sobirà, Empordà i també al Montnegre i Hortsavinyà. A tots els pobles hi havia una ferreria on es convertia el ferro en una gran quantitat d'objectes d'ús quotidià.

“Les principals eines del ferrer era la fornal, l'enclusa, el cargol, la mola, la romana, el cubell d'aigua i una col·lecció de malls i martells diversos fonamentals per donar forma. La fornal era un forn en forma de taula, normalment quadrat i d'obra, en el qual es barrejava el carbó vegetal, la injecció d'aire a la part inferior mitjançant manxes manuals relativament grans i el tros de ferro que es volia deformar o soldar. L'enclusa era un bloc d'acer en forma de T que estava inserida en un tros de fusta. (...) Era on el ferrer forjava el ferro roent per anar-li donant la forma desitjada. El cargol servia per immobilitzar una peça, la romana per pesar, el cubell d'aigua per donar tremp al ferro i la mola per polir les peces treballades.”(6)

A causa de la quantitat de peces que feia el ferrer, a més de les eines ja citades, tenia una bona quantitat de martells, tant per donar la forma desitjada al ferro com per tallar-lo o aprimar-lo entre d'altres.

“S'utilitzaven diversos martells, com el martell de forja, el martell de bola, el mall, el martell de pena, la plana, l'escanyador, el martell tallant, el martell gúbia, i el martell punxó.” (7)

A Palafolls, tenim notícia del veïnat de les Ferreries ja des del segle XVI amb la ferreria dels Ferrari. Al 1924 tenim dues ferreries, la de Josep Roure i Gili i la de Lluís Amiel Payet situada a la carrer Major fins que va desaparèixer. I a Mataró, hi havia la ferreria de can Sabater que al 1903 ferrava rodes i feia arades. També a Mataró durant 100 anys hi va haver la serralleria March que darrerament ha tancat portes i s'ha traslladat a Argentona.

Mataró, 2023. Taller de serralleria March. Ccma.cat

Pol Codina i el seu pare Rafael. Ccma.cat

Calciner

Des de l'antiguitat la fabricació de la calç ha estat imprescindible per a la construcció. Aquesta es feia en forns artesanals. En un terreny es feia un forat en forma de cercle i es feia un cobert de volta. A sobre d'aquesta construcció es posava la pedra calcària i s'aixecava al seu voltant una paret amb un forat a la base per introduir la llenya que feia de combustible. Per poder fer un remesa de calç es trigava entre un i dos dies a una temperatura de 800 graus.

Tenim un bon exemple d'aquesta feina a Montgat on encara es poden veure al barri de les Mallorquines les restes de la guixera de Can Boada amb les seves

boques de forns. Aquí s'extreia la pedra calcària del turó de les Bateriaes. Ara, aquesta feina està totalment desapareguda.

Hortsavinyà també posseeix un forn de calç situat dins d'una paret de la muntanya que s'usava en la construcció per blanquejar les parets i evitar plagues de les plantes mitjançant la sulfuració (segons la enciclopèdia Tractar, impregnar, combinar, amb sofre.) A més, el forn podia arribar a una temperatura d'uns 800-1000°C. Actualment es diu que és probable que es tractés de un pou de glaç.

Forn de Calç Can Pica, Hortsavinyà. Atzavara 23

Rajoler

Els rajolers que treballaven a les bòbiles o teuleries utilitzaven l'argila com a matèria primera. L'argila s'extreia del bancal amb pic i pales, es garbellava per treure'n les impureses i aconseguir l'argila neta. El treballador introduïa la massa a la màquina de pastar per compactar-la, tot remullant per donar-li consistència. Amb un bisfeni s'empenyia la massa cap a la motllura que es volia fer i així s'obtenia una teula, totxana, etcètera.

Una vegada fet aquest procés es passava a enfornar. S'apilaven les peces tot deixant un espai per permetre el pas del foc i que la cocció fos uniforme i la durada de la cocció anava de cinc a sis dies. Quan sortien del forn, s'apilaven en

una esplanada en el cas del totxos. Si eren teules, encara mancava un altre pas, es posaven en un motllo per donar-li la seva curvatura i s'anava remullant perquè la peça no es fes malbé.

Cabrils. Recull biblioteques del Maresme.

Mestre d'Aixa

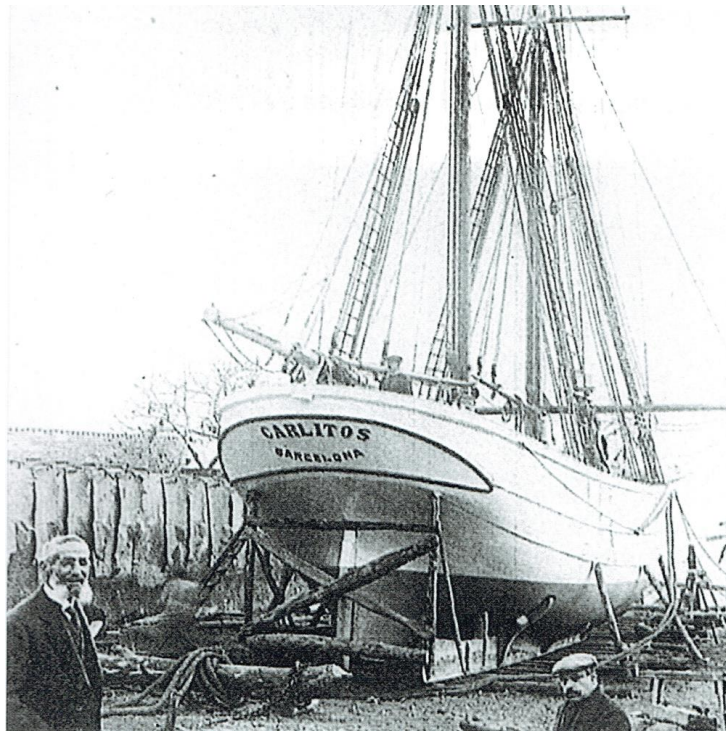
La feina dels mestres d'aixa amb la construcció de vaixells i barques es va donar a la llarg de la costa del Maresme. Un poble que va destacar va ser Canet de Mar que tenia dos espais dedicats a la seva confecció, el Sant Crist del Pla i l'espai del Cavanyó. Aquesta feina ja la tenim documentada al llarg de l'època moderna on tenim nissagues de famílies com els Misser, Carbonell Catà-Doy entre d'altres. La importància pel poble de Canet va ser cabdal com ho demostren les següents cites:

“Entre 1754 i 1765, a Canet es va mantenir la relació de 8 mestres d'aixa.” (8) I al finals del segle XIX Francisco Zamora en el seus viatges per Catalunya ens diu:

“Que la principal ocupación de este vecindario, con 800 casas, es el comercio de Cádiz. Madrid y Galicia, y los patrones en de echura a América (...) que el numero de matriculados es de mas de 500 marineros y 240 de maestranza.” (9)

Tenim constància que els darrers mestres d'aixa van ser els Dotras que van fer la feina fins al 1920 on van construir el seu últim vaixell que va ser el pailebot “Carlitos” al 1918.

A Mataró, a mitjans del segle XX encara quedaven dues drassanes, l'Alzina i Bianya que estava dirigida pel mestre d'aixa Ramon Bianya. A l'ermita de Sant Simó encara es poden veure exvots del mariners, així com al museu del Masnou.

Canet de mar. Recull biblioteques del Maresme

Vilassar de Mar. Recull biblioteques del Maresme

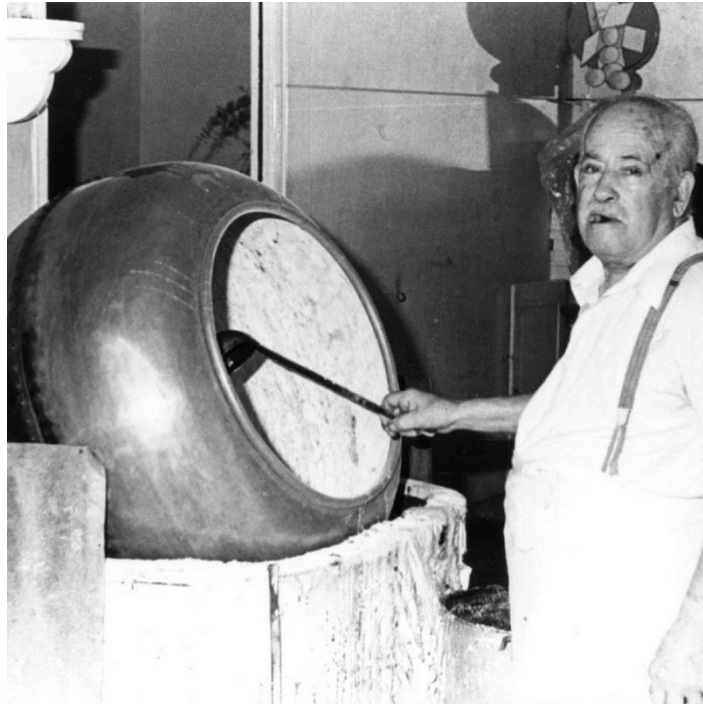
Artesà de les ametlles

Aquesta activitat va tenir molta força entre els anys quaranta i seixanta del segle vint. L'artesà no només treballava les ametlles sinó també els anissos, "peladilles", garrapinyades, pinyonets i ametlles ensucrades. Al Maresme, van destacar les ametlles d'Arenys per la seva alta qualitat i demanda ja que no només es consumien al Maresme sinó que s'enviaven a Barcelona i a la resta de Catalunya.

Per a la seva fabricació s'utilitzaven els bombos d'aram i cada bombada era diferent segons el producte a treballar, ja fora el pinyó cru, l'ametlla amb pell o sense i se li afegia sucre o xocolata entre altres ingredients. La temperatura i la velocitat del bombo marcava la diferència del producte. Per exemple, una bombada d'ametlles grosses podia trigar entre sis i set hores. Evidentment l'artesà aconseguia l'excel·lència del producte, és a dir, que l'ametlla fos llisa i suau a l'hora de consumir-la. Per tant, cada artesà tenia la seva pròpia marca i manera de presentar-la ja fos en caixes o bosses.

La venda del producte es feia tant en les botigues com a la Nacional II tot aprofitant els embussos que es produïen. També a les estacions de la Renfe com per exemple la de Mataró on hi havia un senyor que en venia. Però amb el temps

la venda va anar en caiguda. Les noves modes en el consum, la informació mèdica sobre l'excés del consum de sucre que era perjudicial per a la salut va fer que aquests artesans no tinguessin un relleu generacional i l'ofici va anar desapareixent.

Arenys de Mar. Recull Biblioteques Maresme

Fabricant d'envelats.

L'envelador era el constructor d'espais desmuntables amb sostre i parets de roba. L'espai s'aixecava amb pals de fusta com a suport i cordes generalment d'espart. Eren de planta rectangular amb unes dimensions màximes de 27 per 24 metres. La disposició variava segons on es situaven l'escenari i les cadires. L'estructura del terra era de fusta. Era aquí on es clavaven el pals de fusta que podien arribar als 12 metres d'alçada que es col·locaven per aguantar la vela i amb una distància de 4 metres entre ells. Això es coneixia amb el nom de gàbia i posteriorment es fixava amb els morts i els vents. Els morts eren unes pedres pesants que tenien un ganxo i es fixaven als vents. A més es penjava la vela amb cordes més primes, els perigalls. L'estructura es reforçava amb brides que eren les cordes penjades als pals. Per tant, el conjunt tenia molta flexibilitat. Per

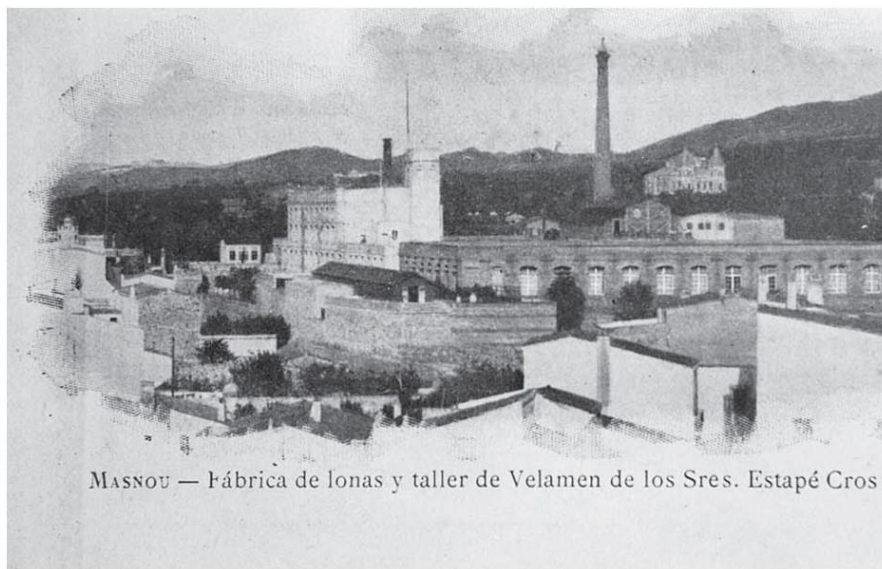
finalitzar la feina es deixava un corredor per instal·lar l'enllumenat i donar la sensació de profunditat al decorat. Tot això li donava una gran facilitat de muntatge i desmuntatge.

“Segons Alexandre Cirici, la singularitat de l'envelat català respecte d'altres estructures similars, com la carpa del circ o els envelats de paperina, és l'absència de columna interior, és a dir, el sostre treballa com un pont penjant. Cirici abona la idea de l'origen associat als mariners del Maresme, que hi van aplicar els seus coneixements sobre el joc de teixits i cordes sota l'acció del vent.”
(10)

L'aparició de nous materials va fer que l'envelat de tela fos substituït per pavellons d'alumini i de lones plastificades. També la funció del envelat com a lloc d'espectacle i ball va entrar en decadència amb la aparició de les discoteques.

“L'any 1972, Viada, un envelador que havia arribat a tenir a la vegada 30 envelats aixecats, només en construeix un al Masnou.” (11)

L'empresa Viada de Mataró feia publicitat en el Programa de la Festa de les Santes de Mataró l'any 1954 amb una nova estructura d'arcs que substituïa les teles tensades de l'envelat clàssic.

Vista de la fàbrica Estapé Cros i Cia., de lones i veles, coneguda popularment com Can Xala. Entre 1900 i 1911. Roca de Xeix nº26

La fàbrica de les navalles.

Nom d'una de les empreses mataronines del ram del metall que era una de les més importants del sector als anys vuitanta del passat segle XX. En el seu origen, fou una “cuchilleria” que hi havia al carrer de Santa Teresa. Després, amb els anys, l'empresa es va situar a la Ronda Alfons Xè el Savi, a sota del camp de futbol del Mataró, i era coneguda popularment com a “Can Montserrat de les navalles”, ja que fabricava ganivets, fulles d'afaitar, de la coneguda marca Filarmónica. Després passà al Polígon del Cros.

Josep Montserrat i Pou, que n'era el propietari, va morir el 1971. Continuaren l'empresa els seus fills Antoni i Josep Montserrat i Batayé, fins que el 1989 tancà les seves portes. Avui, la Ganiveteria Can Montserrat, taller artesanal d'afilador i venda de ganivets, tisores i altres estris per a tallar, es troba al carrer de la Unió núm. 8. Una altra botiga similar és la Ganiveteria Ametller, del carrer Lapidario 2.

Navalles de barber de la fàbrica Montserrat de Mataró. Foto autora.

Indústria surera.

El suro és l'escorça de l'alzina quercus súber, que normalment s'anomena alzina surera. De l'arbre es treu la crosta que envolta el tronc i això és el suro que s'extreu entre els mesos de juny i agost. La primera vegada que s'extreu, la crosta no serveix per fer taps, s'utilitza per fer elements decoratius o aglomerants i planxes aïllants o taps per botes o gerros. El millor suro és el dels llocs elevats que dona una millor qualitat per fer taps de licors, vins i caves.

Una vegada es preparava el suro al bosc, algunes vegades es bullia per facilitar el transport ja que es podia aplanar.

Quan entrava a la fàbrica es separava la capa llenyosa que és l'escorça exterior. Posteriorment es bullia en grans peroles i amb la rascleta es treia aquesta capa. Posteriorment es feia una segona bullida per treure els àcids i les sals del suro i amb això quedava força pla. Es transportava a una sala fosca i humida. Així augmentava de volum i es tornava més elàstic. Més tard, els llescadors treballaven amb un ganivets del mateix nom i feien tires de mesures diferents segon el tipus de tap que volien fer i les anaven tallant i col·locant en els coves corresponents.

Totes aquestes operacions es feien amb ganivets especials que eren corbats d'una llargada d'uns 29 centímetres i 9 d'amplada. El mànec era recte i tenia una guia cilíndrica que estava graduada en mil·límetres per poder així fer l'ample desitjat. Posteriorment es podia deixar o no reposar el suro i s'escairava, és a dir s'arrodonia el tap.

Ja des del segle XVI i XVII per part dels pescadors ho feien servir per fer surar les xarxes i algunes nanses de pesca, i també per fer taps per botes i gerres. Els pagesos en feien els ruscs i els tapiners confeccionaven els tapins, un calçat amb sola de suro.

Arenys de mar, 1966. Fàbrica de taps de Joan Torrent. HHFF

Artesà del vidre

La tècnica del vidre bufat consisteix en agafar una porció de vidre fos i bufar a través d'un tub anomenat canya de vidrier que té entre 1,4 i 1,6 metres. Quan la massa amb l'entrada d'aire s'expandeix es dona la forma desitjada utilitzant tisores, ferros i pinces. La manera tradicional de fer vidre, que ja ve de Síria en el segle I aC i estès pels romans pel Mediterrani, ha sofert molt poques variacions. Les matèries primeres són la sorra i sosa i es sotmeten a temperatures força elevades.

A Mataró, aquesta feina va tenir molta importància amb els mestres vidriers del Forn del Vidre, una cooperativa que posteriorment es va transformar en les Cristalleries de Mataró SCOCL que funcionava ja des del 1920.

“La seva producció s'ha especialitzat en el ram del vidre, el cristall i llurs derivats i el seu començament es remunta a l'any 1920 (...) en aquest temps coneixem a Mataró un artesà del vidre, Josep Ros i Serra, d'una marcada ideologia sindicalista, que decidí crear una cooperativa de producció. Va haver de començar aquesta iniciativa amb tres companys més anomenats Pua Pi,

Josep Juan i Timoteu Estanyol. (...) Sembla que els dos primers anys van ser d'una prosperitat inesperada" (12)

Aquests mestres del vidre bufat tenien com a obres destacables de la seva feina, els peixos, les gerres, els porrons, les copes, els premsapapers i altres figures de gran qualitat. Avui dia encara hi ha peces com aquestes a moltes cases de Mataró.

El concepte del cooperativisme va sorgir a causa de la revolució industrial on va sorgir un moviment associatiu que buscava millorar la condició del proletariat. Així que la cooperació moderna és una manifestació d'aquest associacionisme obrer.

A Mataró, es manifesten els primers indicis de cooperatives amb la Marítima el 1865 i es manifestà ràpidament en llibres com "La cooperación" de Fernando Garrido com l'únic mitjà de treball en la societat de la època, empobrida i amb crisi.

Eliseu Masafrets, vidrier de bombetes del Forn del vidre, 1947. Fotografia de Santi Carreras i Sajaloli. Arxiu Municipal de Mataró / Fons Carreras. Museu de Mataró. Can Serra.

Malgrat de mar. Recull biblioteques del Maresme

Estampador

Un dels sectors que va patir la crisi va ser la del tèxtil que va afectar a partir dels anys 70 a tota la comarca, fonamentalment a aquells pobles on gran de la població estava ocupada en aquest sector. Una d'elles va ser Premià de Mar. El sector de l'estampació en aquest poble va esdevenir un motor econòmic ja des del 1931 i fins a finals del segle XX, tot i que el sector tèxtil ja tenia prou pes en l'economia del municipi.

Quan es va crear la fàbrica Lyon-Barcelona el seu impacte va ser molt gran ja que va ser la primera en tot l'estat espanyol que va estampar amb motlles de lionesa, que era una tècnica serigràfica aplicada a l'estampació de teixits i altres materials, i es diu així perquè va ser a la ciutat de Lyon on es va introduir la serigrafia a Europa. Ara ha caigut en desús per la manca de velocitat i és reemplaçada per la serigrafia digital. A més, es van crear tallers que donaven suport a la feina de la fàbrica amb la qual cosa es creaven nous llocs de treball.

“En el procés de fabricació d'una peça de roba estampada el gravador tenia un rol fonamental. Per gravar els motlles, partia d'un marc de ferro o fusta sobre el qual tensava i fixava un teixit de seda o polièster i, tot seguit, hi aplicava una emulsió fotosensible. Llavors col·locava un clixé sobre la

pantalla, que primer era de vidre i posteriorment d'acetat, i sotmetia el motlle a una llum intensa. Passat un temps determinat, rentava el motlle el deixava assecar al sol i ja podia estampar la primera motllada o prova. El gravador posava el colorant al motlle i l'empenyia amb un rascle i es filtrava per la pantalla gravada. L'ofici de gravador formava part d'un engranatge dinàmic, i actuava de pont entre els dissenyadors, el dibuixants de clixés i els estampadors." (13)

Aquesta feina va aconseguir per la seva qualitat un reconeixement internacional, tot i que la crisi del sector va afectar greument a l'estampació. Avui dia ens queda el record en el Museu de l'Estampació de Premià de Mar, tot i que l'ofici no ha desaparegut del tot.

Premià de Mar. Recull biblioteques del Maresme

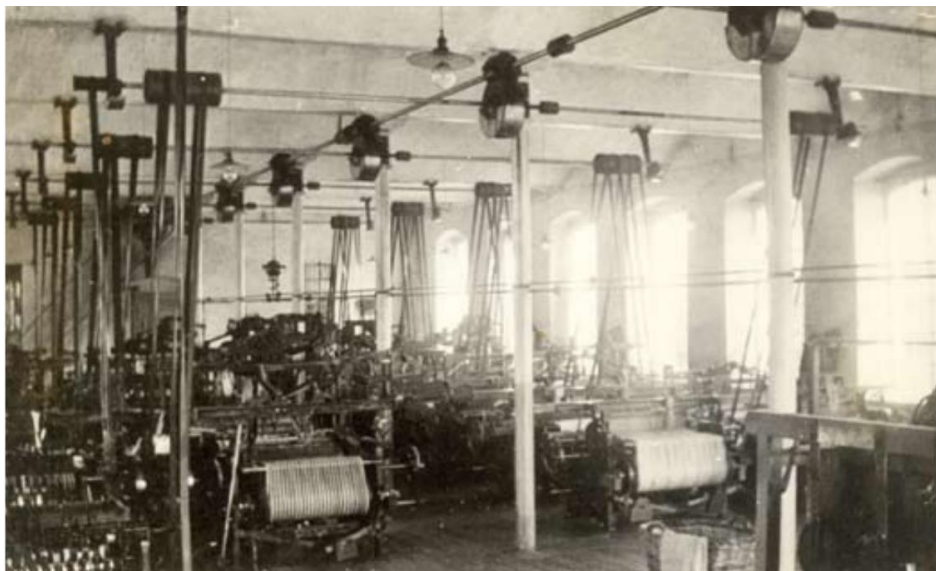
Teixidor.

L'ofici de teixidor va ser important a Tiana on famílies com els Soler o Riera passaven la seva feina de pares a fills. Aquesta població va tenir fins a cinc fàbriques que es dedicaven a teixir. Can Bonastre va ser fundada per Jaume Anglada i va tancar portes al 1910. Destaca Can Giralt fundada al 1850 que va ser on es van instal·lar els primer telers mecànics d'Espanya tot i que va

tancar ja tocant el segle XX. Costa Masana més coneguda al poble com a Can Pebreta es va inaugurar al 1869 amb 15 treballadors i va tancar el 1980 amb 150 treballadors. Una altra fàbrica destacable va ser La Fabriqueta o Ca l'Isidre, nom que li ve d' Isidre Vilarnau. Aquest va començar la feina amb dos telers manuals de fusta i va contractar famílies que tenien el seu teler a casa seva. La fàbrica va fer fallida i va tancar al 1981.

Aquesta feina no ha desaparegut i s'ha transformat en una feina artesana com diu el Gremi Artesà Tèxtil de Catalunya.

“El Gremi Artesà Tèxtil de Catalunya és la representació d'un col·lectiu que es dedica a la producció, promoció, creació i la prestació de serveis en el marc del sector artesà tèxtil, i és un dels principals defensors dels seus principis i tradicions, sense deixar de costat la contemporaneïtat. Constituït entre els anys 1944 i 1946, aquesta institució continua la tasca de l'antic Gremi de Mestres Teixidors, que va ser fundat en 1262. Entre els seus membres hi ha representants d'oficis amb una gran tradició, com els teixidors (en diferents tècniques), estampadors, tapissers, els brodadors, modistes, barreters...” (14)

Interior de la Fàbrica de Delfí Villà 1950-1960, Cabriels. El Maresme, una comarca que treballa

Puntaire

Aquest ofici ja ve del segle XVIII on les dones aprenien a casa de les mares i les àvies. No era un treball gaire remunerat sinó que completava l'economia familiar. Les puntaires treballaven per randers que comercialitzaven i venien els seus productes, tot i que també els podien vendre directament. Al Maresme, podem citar les puntaires d'Arenys de Munt que destacaven per la seva bona qualitat fins al punt que la blonda anomenada ret fi català era la punta d'Arenys que es feia servir per decorar un coixí o un vestit. Cal destacar el comerç de Josep Vinyals i el de Maria Torrent Riera o de Martori Hermanas que fins i tot es van exportar a Sud-Amèrica.

Durant molts anys, les puntes van permetre que moltes dones tinguessin uns ingressos per contribuir a les despeses familiars. Amb la industrialització, les dones van accedir a treballs més remunerats a les fàbriques i les puntes van quedar com una cosa a més a més, feta a estones. Fer puntes de coixí és una tradició ben viva a Arenys de Munt on no ha desaparegut i encara les dones fan servir el seus boixets per fer aquestes puntes tan preuades. Avui dia fer puntes s'ha convertit en una tradició cultural i d'oci.

Arenys de Munt. Recull biblioteques Maresme

EL SECTOR TERCIARI.

Les bugaderes.

El diccionari defineix bugadera com a “una persona que es dedica a rentar la roba d'altri” (1). L'aigua no va ser un bé estès fins que no va arribar a les cases; només aquells que podien disposar de pous en tenien. Al Maresme destaca la vila d' Argentona que tenia cent cinquanta pous en el seu terme municipal. Només la de sant Domingo estava dintre del terme municipal. Aquesta aigua tan necessària per fer les feines domèstiques com: neteja de la llar, higiene, cuina i bugada era del tot imprescindible.

Els safareigs públics no eren només un lloc per rentar la roba tant en la calor de l'estiu com en el fred de l'hivern. Era un lloc de trobada de les dones per poder parlar de les seves coses amb les amigues i conegudes, fer xafardeig de les coses que passaven a la vila. Amb l'arribada de l'aigua corrent a les cases aquesta feina va anar de baixada i només les persones que volien contractaven a una bugadera per fer aquesta feina.

Banyista.

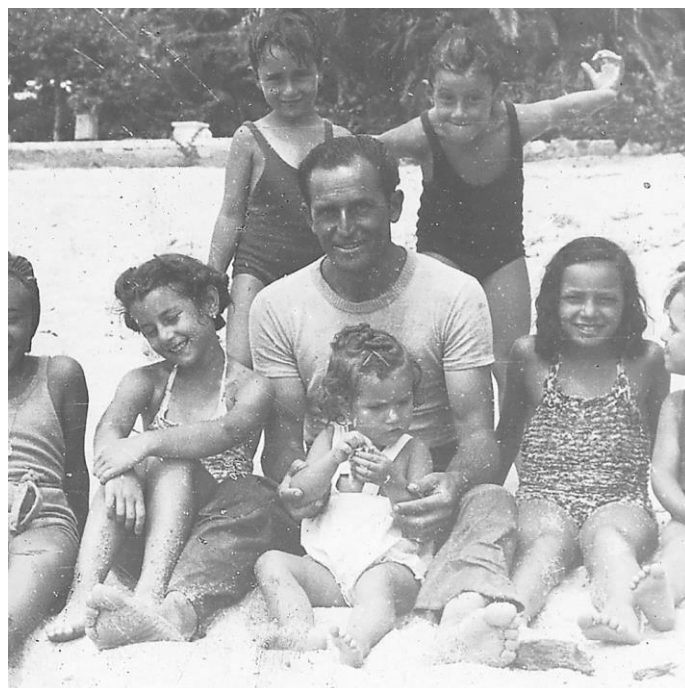
En un temps en el qual la majoria de la gent no sabia nedar un element de seguretat era el banyista. Aquest nedador en sabia i estava a la platja per evitar qualsevol ensurt o desgràcia. Dintre del Maresme destaca la població de Caldes d'Estrac. La seva situació connectada amb Barcelona amb el ferrocarril feia que fos un lloc important d'estiueig. Tenim personatges documentats que van aprofitar això per muntar el seu negoci.

“L'Esteve Mont i Cotet obre un establiment: els Banys d'en Tossa, que va tenir molt d'èxit entre els estiuejants. (...) L'establiment tenia casetes de fusta per canviar-se de roba, gandules, lones i tendals. Hi havia cordes dins l'aigua per agafar-s'hi amb seguretat i el banyista vigilava. L'Esteve tenia cura dels infants al rompent, els donava la mà o els portava a coll i bé. Dels nadons se'n cuidaven les dides que posaven cossis plens d'aigua al sol i els banyaven que era tèbia.”
(2)

Cal destacar que hi havia para-sols ja que la moda de principis del segle XX marcava una pell molt blanca com a signe d'estatus social.

Platja de Mataró. Principis del segle XX. Arxiu Municipal de Mataró

Caldes d'Estrach. Recull biblioteques del Maresme.

Esmolet.

L'esmolet tenia per feina esmolar ganivets, tisores, navalles, com per exemple, les de barber, i tot tipus d'eines amb tall. N'hi havia que esmolaven de forma ambulant, avui dia ja gairebé desapareguts. Ara, per poder fer d'esmolet cal una llicència i pagar els impostos i això dificulta la feina. I d'altra banda els que ho feien en botigues on venien paraigües i ganivets i que si fa o no fa també han desaparegut, ja que els estris que permeten esmolar a casa han fet que quedi com a forma residual.

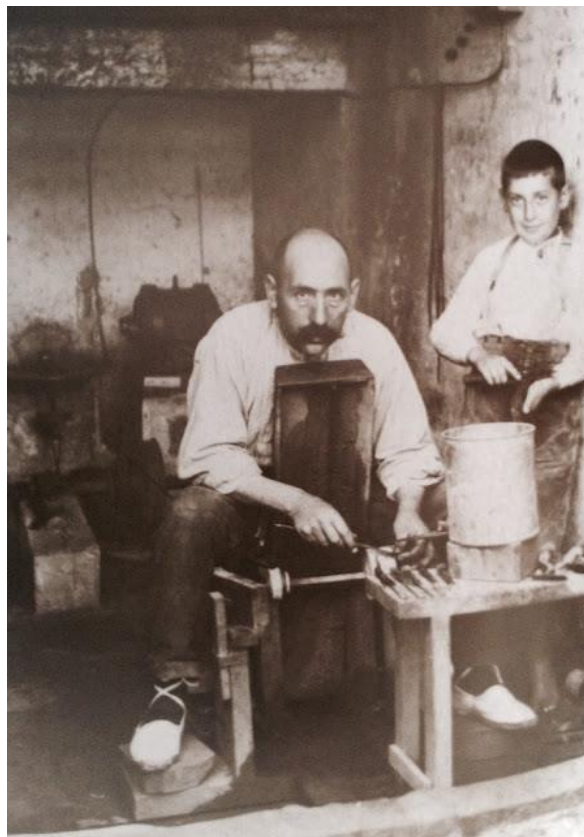
Abans hi havia la creença que tots els esmolets eren gallecs. Això, en part era cert fins a meitat del segle XX, fonamentalment després de la guerra civil i molts de la província d'Ourense però també n'hi van haver d'italians i també francesos. L'eina principal era la mola. Els vehicles que s'utilitzaven amb la mola van anar variant amb el temps. En un principi eren petits carretons i la mola es movia amb un pedal. Posteriorment es van anar adaptant a les motocicletes com la Vespa i ciclomotors.

“A més de les rodes, les eines de l'esmolet es completaven amb altres eines comunes a molts oficis del metall: unes alicates de tall, per subjectar i tallar;

cargols de banc i de mà; escairadors per reblonar; llimes i martells; pedres d'afinar, punxons i reblons i un setrill d'oli. Una de les eines més simples, però molt necessària, era un joc de femelles hexagonals d'acer, que servien de suport per treure el cargol de les tisores. Finalment, un altra eina característica de l'ofici era el tornejador de moles, que servia per corregir-ne el desgast." (3)

Evidentment l'esmolet ambulant calia fer saber la seva presència als veïns per que fessin ús dels seus serveis. I per això feia servir un xiulet especial que podia ser de fusta i posteriorment de plàstic. Si no en tenia feia servir una peça de ferro que lliscava sobre la mola i feia un soroll important. Com eren itinerants passaven per tots els pobles de Maresme.

Això que ha quedat en la memòria no ha desaparegut del tot i tenim una cançó popular que ho recorda, El vell esmolet.

Miquel Comas, principis segle XX. Malgrat antic.

Telefonista

Amb la importància de les comunicacions, molts cops vital i necessària, van aparèixer els telefonistes. Va durar uns 46 anys i va marcar els seus inicis a Premià de Mar a la dècada dels anys 20 amb la família Duran. Aquesta família posseïa un telèfon de piles que es va posar a disposició del poble ràpidament. Van anar estenent el seu negoci fins arribar a tenir 3 centraletes i cada una d'aquestes posseïa els empleats corresponents i tenien un funcionament simple:

El client trucava des de la seva llar i a la centraleta s'il·luminava una bombeta. Llavors els telefonista connectava una clavilla i esperava a saber amb qui volia parlar el client. A partir d'aquí es prenen diferents mecanismes segons si es necessitava connexió amb un destinatari del poble, on es connectava una altra clavilla i es redirigia cap a ell, o si es tractava d'una trucada cap a l'exterior la qual seria redirigida cap la centraleta del propi municipi i es repetiria el procés.

Les centraletes però tenien diverses mancances. Eren necessàries hores d'espera fins a poder trobar una línia disponible i si es volia fer trucades llunyanes calia connectar amb diverses centraletes en una hora i amb una disponibilitat limitada. A més, els diversos interlocutors una vegada connectats necessitaven parlar amb un to de veu elevat per a poder entendre's.

La feina de telefonista era exhaustiva, havien de mantenir-se amb disponibilitat completa, no disposaven de cap tipus de vacances i el sou era no gaire elevat.

Conductor de tramvies

Després d'una forta transformació econòmica que experimentà Argentona i un gran èxit turístic, obrers i estiuejants, cadascú pels seus motius van haver de duu a terme una sèrie desplaçaments cap a Mataró. En aquest temps no existia cap tipus de transport regular entre les dues viles, només tartanes que es podien llogar per duu a terme al trajecte. Però es cert que els únics que les usaven eren els estiuejants. Això va portar que el 3 d'agost de 1926 es posés en mans de "Tranvía de Mataró a Argentona" o més tard anomenada TRANMASA, la construcció d'un transport ferroviari per cobrir les necessitats de connexió entre els 2 municipis.

El procés de construcció es va duu a terme el 13 de setembre de 1926 i va estar plegada de controvèrsia amb l'oposició dels propis ciutadans o bé de l'ajuntament i els seus plans de futur per el desenvolupament de la ciutat. Tot i això, la finalització de la construcció es va concretar els primers dies de maig del 1928 i es va inaugurar el 27 de maig d'aquell mateix any.

En el seu inici les sortides del tramvia es feien cada trenta minuts i les tarifes es dividien segons el trajecte:

“Estació - Hotel Solè. 0.60 cts.

Estació – Argentona. 0.50 cts.

Carles Padrós – Hotel Solé. 50 cts.

Carles Padrós - Argentona 0.40 cts.

Estació – Veïnat el Cros 0.30 cts.

Estació – Carles Padrós 0.20 cts.

Hotel Solé - Veïnat del Cros 0.10 cts.

Estació – Carrer Barcelona 0.10 cts.

Argentona – Hotel solé 0.10 cts. (4)

El personal dels tramvies eren veïns entre Mataró i Argentona amb pocs o nuls coneixements sobre mecànica, majoritàriament pagesos. Tot i això, el tramvia mai va ser aturat. En moments complicats com la guerra civil o anys de la postguerra sempre va estar en actiu gràcies al mèrit del personal.

En ser veïns d'ambdues viles tothom coneixia els empleats que eren estimats per totes les persones que freqüentaven el transport. Això va fer sorgir una relació estreta on sorgiren múltiples anècdotes de veracitats diverses, com per exemple, el conductor que a l'últim tramvia jugava al “canari” amb els passatgers mentre el tramvia recorria el seu trajecte tot sol.

En aquesta professió coexistien altres treballs com ara els Burots o el Persianes que era el guardià urbà de Mataró que sovint discutia amb el personal del tramvia creant escenes hilarants per els passatgers.

Molts del empleats van romandre fins a la fi dels serveis del tramvia, cosa comprensible ja que el temps de funcionament va ser tan sols d'uns 37 anys, que era el temps que una persona arribava a treballar en aquella època.

Tramvia N°2 Portal de Barcelona, 1965. Facebook. Fotos de Mataró

El Sereno.

Els serenos i els seus suplents tenien la categoria d'agents de l'autoritat governativa en l'exercici de les seves funcions. A més de les funcions que tenien com a contractats pel municipi tenien el deure d'impedir la comissió de delictes i faltes, així com de perseguir els delinqüents en la seva demarcació. Havien de cooperar amb la investigació amb els cossos de vigilància i seguretat. Havien de donar compte de la temptativa o perpetració de delictes o faltes. Incorrien en responsabilitat per negligència per no comunicar un fet sense notificar-lo durant 30 minuts i estaven obligats a portar un llibre talonari on anotar breument els fets punibles.

Duien uniforme, anaven identificats amb un número, usaven com a arma el revòlver reglamentari o llança. Es fixaven causes de separació del servei. En les poblacions més petites, a diferència de les ciutats, els serenos no s'encarregaven tant de portar les claus i obrir les portes dels edificis, sinó que des del principi van ser guàrdies de seguretat i la seva funció preferent era la de garantir la tranquil·litat pública.

Tenim un exemple de sereno a Premià de Dalt. Adolfo López va ser el darrer sereno del poble, ell ja havia format part del Somatent, i ell com a vigilant de seguretat volia que el poble estigués segur i aconsellava.

“Que sempre hagan caso al Alcalde. Es la clave del buen hacer de un sereno.”
(5)

“La decadència i supressió de la figura es deu a diverses causes. En aquest sentit és bastant simptomàtic l'origen de la frase popular “prendre pel pito del sereno”. Aquesta expressió porta causa en les falses alarmes que feien constantment els serenos, en un excés de zel, a les quals la policia acabava no fent cas. Cal també esmentar el desenvolupament tecnològic amb la irrupció dels porters automàtics que comencen a desenvolupar-se a partir dels anys seixanta del segle XX. Aquest fet va ser propiciat per la construcció d'edificis alts amb molts habitatges en ple desenvolupament urbanístic. També cal esmentar la crisi econòmica del petroli que es produeix en 1973 en plena transició espanyola. Això porta a l'aprovació del Decret 1199/1974, de 4 d'abril, pel qual es fixa la forma en què han d'incorporar-se a les plantilles de personal dels municipis els vigilants nocturns o serenos. En el preàmbul d'aquesta norma s'assenyala que el servei de serenos es considerava que “resulta hoy, por razones evidentes, totalmente inadecuado”. També cal assenyalar que la Llei de règim local no permetia serveis generals de vigilància.” (6)

Tot i que semblava una feina ja desapareguda, la revista digital Capgròs de Mataró i el Maresme del 30 de juny del 2023 publicava la notícia que els serenos tornaven a patrullar a les nits de Mataró a partir del 3 de juliol. L'equip està format per dos coordinadors i vuit serenos. La seva feina es concreta en la detecció d'actes d'incivisme, conflictes i molèsties i de suport als ciutadans. Aquests

treballaran tota la setmana de les 21h fins les 4 de la matinada. Els caps de setmana es concentraran en les zones d'oci nocturn.

Mataró, els nous serenós. Capgrós.com

Els burots

Els burots eren l'oficina d'entrada a una població amb un funcionari municipal encarregat de cobrar els drets d'entrada de certes mercaderies de consum general. Per això es col·locaven a les portes de la ciutat en unes petites casetes o oficines. El nom burot tal vegada tingui a veure amb el francès “bureau”, és a dir oficina, o també és possible que sigui una evolució del significat de burot com a persona indiscreta.

A Mataró, també estava reglamentat l'horari. Una disposició de 1885 a més de responsabilitzar de la recaptació al personal dels burots, ordenava que estarien oberts a la sortida del sol i tancats a la posta. I en tenien a principis del segle XX als següents llocs:

“Al primer quart del segle XX, a Mataró, n'hi havia d'altres: Als accessos a Mataró del que seria la Nacional II (tocant al Torrent de les Canyes); al Camí del Mig; a les Cinc Sènies, a la Riera de Cirera, al camí del Cementiri, a l'estació de tren i el més conegut de tots estava a l'inici de la carretera d'Argentona, on hi havia també la parada del tramvia de Mataró a Argentona” (7)

Plaça Granollers, Mataró. Lloc on es situaven antigament els Burots. Revista iluro.com

Modista.

En un temps en que la roba no es podia comprar com ara ho fem en grans superfícies o botigues i està a l'abast de tothom, era la modista o el sastre el que feia la roba a mida ja fossin camises, pantalons, bruses, jaquetes o fins i tot vestits de núvia. Evidentment era un treball artesanal que requeria el seu temps. Per tant, la roba tenia un valor i no només pel seu preu que era elevat.

A tots els pobles del Maresme hi havia la seva modista o el seu sastre tot i que a Mataró es concentrava el nombre més elevat per la quantitat de població. També hi havia el que podríem dir l'auto confecció; a les cases es cosia, es reparava la roba malmesa o fins i tot es copiaven vestits amb model ja fets. Al carrer Balmes de Mataró hi havia una botiga on es compraven les teles i es feien les peces de roba a casa.

Posteriorment va arribar a casa nostra una revista alemanya creada al 1949, era la revista Burda que oferia patrons ja fets amb les seves diferents talles i calia copiar-los en paper de seda per tallar la peça de roba per a aquelles persones que no sabien fer patrons. Actualment encara es publica a noranta països del món i en setze idiomes.

A Barcelona es va fundar el “Centro instituto Central del Sistema Martí” al 1908 en el carrer Banys Nous del Passeig de Gràcia ,59, i ràpidament es van crear acadèmies a la resta de l'estat. La va fundar Carme Martí que va néixer a sant Quirze de Besora al 1872 i va morir a Sant Vicenç de Montalt al 1949. I es basava en:

“Un sistema de patronaje, corte y confección metodizado, preciso y riguroso basado en la aplicación de las medidas del cuerpo cualquiera que fuera la forma y proporción , que era valido para cualquier tallaje” (8)

Actualment l'acadèmia continua la seva feina i en la seva web en diu:

“Una vez hecho todo el programa: Patrones Tipo, Modistería, Lencería, Sastrería, Corsetería y presentado el examen, se obtiene el título del Sistema Martí que acredita para trabajar como patronista, modista y profesora de este sistema. “ (9)

Les meves àvies Àngels i Conxita van fer el sistema Martí. La Conxita va impartir classes al Sagrat Cor de Jesús “La Coma” de Mataró com a professora.

Actualment encara tenim modistes. Per exemple, al carrer el Torrent número 35 tenim La Modista, i al Carrer Argentona Jacken Atelier número 3, tots dos de Mataró.

Foto autora

Barber

Avui dia el terme barber gairebé ha quedat oblidat i s'ha substituït pel de perruquer. Al segle XX els barbers es dedicaven principalment al tall del cabells i arreglar barbes o afaitar només al gènere masculí. El meu avi Juan era un barber dels d'abans, treballava de dimarts a diumenge al matí a Can Bosch que era una barberia ara desapareguda que estava al camí Ral de la Mercè de Mataró fins que es va jubilar. El meu pare m'ha explicat que dintre del gremi de barbers el coneixien com "el mestre" ja que devia ser molt bo en la seva feina.

El material que utilitzava no pertanyia a l'empresa sinó que el meu avi se'l comprava a la fàbrica Montserrat de Mataró: navalles d'afaitar, tisores planes, tisores dentades per buidar el cabell i màquines per fer el clatell.

Encara que s'ha posat més de moda les perruqueries unisex on van homes i dones podem trobar alguna barberia com, per exemple, la de l'Angel a Mataró on en el seu rètol posa barberia o Can Famades també a Mataró on fan publicitat a la seva web del seu afaitat a navalla com s'havia fet abans.

Barberia Vila. Malgrat Antic.

Campaner

Els tocs i repics de campanes marcaven la vida dels habitants dels pobles del Maresme. El toc de difunts, el bateig, l'oració, processons, bodes, o els dies de festa assenyalats. A la comarca cada poble tenia les seves campanes i campaners i, fins i tot, amb toc específics del poble com el toc a la santa Madrona que es fa a Alella.

Al 1927 tenim un document de Santa Maria de Mataró amb els diferents tocs. Cito uns quants a tall de exemple: Toc d'hores, complertes, vespres i complertes el dies de festa i els que no ho eren, matines, toc de salve i tota pulchra. Tocs litúrgics com per exemple, dominiques de advent i quaresma, dimecres de cendra, diumenge de rams, dijous sant, divendres i dissabte sant. Tocs religiosos com quaranta hores, novenari d'ànimes, missió, arribada del Sr. Bisbe. Tocs de viàtic amb viàtic de 36 amb capes i sense, de 24 i de 16, viàtic amore Dei. Tocs d'extremaunció com el d' extremaunció de 26 o el de 24 i 16. Tocs de defunció com de defunció del 36, 24, 16, amore Dei, per a pàrvuls de 36 i altres, toc de defunció per un bisbe o un papa. D'enterrament o sepultura com el respons general i la processó de sepultura. A més de Tocs d'aniversari, de comunió, processons, civils i tocs diversos.

Al 1986 el calendari de repicades marcava el dia, la vigília, el dia de repicada, la durada que anava entre 5 i 10 minuts i 12 en cas de festa major i barram, i també l'hora. També marcava es marcaven unes normes bàsiques per als campaners.

“Els campaners es trobaran habitualment un quart abans de l'hora fixada per al repic. Procuraran vestir sempre dignament, fins i tot els dies de molta calor. En el fet tradicional de repicar, el protagonisme dels campaners ha de ser nul. Per tant, s'ha de evitar fer signes i cridòries des del campanar així com sortir al balcó en acabar la repicada. Els possibles visitants hauran d'observar també aquestes normes i les altres indicacions que se'ls doni.” (10)

Entre els campaners de Santa Maria de Mataró cal destacar a Lluís Hugas Roca mort al 2023 i que va ser campaner i mestre de campaners durant quaranta anys. També hi ha famílies que han tocat les campanes del seu poble com és la família

Xarrié d' Alella que va començar al 1838 i avui el seu descendent Pere Xarrié segueix la tradició familiar.

La Barram. Sta. Maria, Mataró. mataróaudiovisual.cat

Venedor de gel

Abans del 1960 no hi havien o molt pocs frigorífics elèctrics. Per tant, per conservar els aliments s'utilitzaven fresqueres o armaris. En el moments de més calor a l'estiu a Mataró i a la resta de pobles de la comarca s'utilitzava el gel que es venia en peces rectangulars per conservar i refredar aliments i begudes.

“Al costat de la botiga taverna La Cepa Americana a l'any 1909. Estava situada al número 294 del Camí Ral. Hi venien gel (...) el matrimoni format per Ramon Codina Basomba i Francisca Riera Cabot, fundadors del negoci.(...) En plena postguerra, les cases que tenien una nevera de fusta folrada de zenc es refiaven del distribuïdor de trossos de glaç, per proveir-se de fredor. En Codina del Gel passava per tot Mataró amb un carret especial adequat per portar-hi les barres i tallar-les in situ. El carro gros portava tot el pes del glaç” (11)

A Mataró es centralitzava la venda de gel al mercat de la plaça de cubà i d'aquí es distribuïa per diferents punts de la ciutat, com per exemple, el que hi havia al inici dels anys 60 al carrer portal de Valldeix on la gent anava amb el seu recipient per recollir el gel i aquest es tallava amb serres i martells. Amb l'arribada de frigorífics i congeladors aquesta activitat va desaparèixer.

Dawfolio.com

El guardabarreres

Persona que, en un pas a nivell, tenia cura de posar les barreres, cadenes, i la resta d'elements al pas dels trens per evitar el pas dels vianants o de cotxes, camions, motos, etcètera. Al 1910 la línia del ferrocarril només tenia una via i les locomotores funcionaven amb vapor. I al 1912 la línia passava prop de les cases del carrer Sant Francesc de Paula de Mataró i això es va fer per no crear problemes als pescadors. Aquesta barrera va ser activa ja al 1905 i derriu a l'any 1957. Amb l'arribada de l'electrificació al 1948 i la modernització de les vies i trens aquesta feina va quedar obsoleta tot eliminant els passos sobre la via del tren tant de cotxes com de vianants que més d'una vegada havien donat lloc a accidents.

Mataró, Juan Criado. Fotos de Mataró.

Malgrat. Facebook, Malgrat tot Malgrat.

Fotògraf

Fins als anys 60 i 70 del segle XX encara no s'havien estès i popularitzat les càmeres fotogràfiques i aquestes no estaven a l'abast de tothom pel seu preu. Per tant, les persones i les famílies recorrien a un fotògraf professional que els fes una foto bé individual o de grup per tenir-la com a record. En aquells temps es deia fer un "retrato" ja que es coneixien com els retratistes. Veiem un exemple dels primers fotògrafs a Mataró i cal destacar també la primera fotògrafa que va tenir la ciutat, Joaquina Palau Ferrer.

"Un altre dels estudis dels primers temps de la fotografia a Mataró va ser dirigit per «José Diamant», que, per les informacions que tenim, va estar obert entre 1885 i 1903. Diamant va néixer a Mataró l'any 1858 i es considera un dels fotògrafs professionals pioners a la ciutat. Vivia al carrer de Sant Antoni 32, adreça on va instal·lar el seu primer estudi, que posteriorment va traspasar al fotògraf barceloní Agustí Capmany, (...) Un estudi de renom a Mataró pertanyia a Agustí Capmany Serra (1846-1914). Capmany era un fotògraf destacat, que també tenia un estudi cèntric a Barcelona. (...) En morir Agustí Capmany l'octubre de 1914, la seva esposa, Joaquina Palau Ferrer, va continuar regentant el negoci fins a l'any 1923. Consta als anuaris com a «Viuda de Agustín Capmany, fotògrafa activa en Mataró. L'estudi fotogràfic de Josep Estrany consta oficialment actiu fins a l'any 1914. Va ser al 1917 quan, en el mateix establiment, s'hi va instal·lar el fotògraf Josep Maxenchs que devia agafar el traspàs del

negoci i va estar actiu fins al 1926. Poc després, al mateix immoble s'instal·là el fotògraf Josep Roset Masafrets que hi va treballar fins a l'any 1936." (12)

A llarg de la comarca cada poble tenia el seu fotògraf de referència. A Mataró teníem en Caballé, Masachs, Santiago Estrany o Santi Carreres. La seva aportació és molt important no només per mostrar modes i formes de vida d'altres anys sinó pel seu llegat donat a la ciutat de Mataró i són moments de la història de la ciutat que cobreixen des d'esdeveniments esportius, culturals festius, etcètera. La majoria d'aquests fons es troben al Museu Arxiu de Santa Maria amb més de 5000 imatges. Per exemple, el fons fotogràfic Santi Carreras consta de més de 60.000 imatges que abasten tot el segle XX, tant en negatius com amb fotos positivades i van des de les plaques de vidre de les més antigues a les més recents fetes a la dècada dels 80.

La rambla de Mataró fa 100 anys. Fotografia de Joaquim Marfà i Serra. Capgròs.com

Acomodador de cinema

La seva feina consistia en ajudar a les persones que arribaven tard a la projecció de la pel·lícula. Amb la seva llanterna indicava els llocs buits i també amb una petita propina donava llocs més bons a aquests que no arribaven puntuals. També tallaven les entrades i venien programes i refrescos. Avui en dia, uns llums d'emergència o d'orientació han fet desaparèixer la feina tot i que als teatres encara queden alguns acomodadors.

També ha influït la desaparició de nombrosos cinemes que feien aquelles sessions dobles on podies repetir les pel·lícules si volies. Tenim nombrosos exemples a Mataró de cinemes desapareguts com el Borràs, Moderno, Serras, Clavé, Núria o Iluro que ja són cosa del passat.

El mateix podem dir del venedor d'entrades a la taquilla. Aquesta feina ha estat gairebé substituïda per màquines, per la compra per Internet o puntualment en certes hores per una persona, tot i que no trigarà a desaparèixer.

Llanterna acomodador, anys 50. Everay USA. Todo colección.

Cinema Núria, Mataró. Facebook. Yo también tengo mi foto Antigua de Mataró.

Paler

Com en la cas anterior la pesca tradicional tenia molts oficis afegits, un d'ells era el paler. El nom d'aquest ofici prové dels pals enseuats, es a dir untats amb seu. Sobre aquests pals lliscaven les barques, tant per treure-les del mar com per ficar-les. Concretament el paler anava posant els pals davant de la barca i el més important era el primer ja que li donava la direcció tant d'entrada com de sortida del mar per evitar un gir inesperat de la barca. A més, també per treure les barques del mar intervenia el bover que amb la força dels bous treia la barca cap a la sorra. A Mataró hi havia un estable a principis del anys 20 on es guardaven els bous al carrer de Sant Onofre. Cal tenir en compte que només a Mataró cap el 1925 hi havia 150 barques de diferents tipus.

Era un ofici dur però preuat ja que la paga era bona, evidentment quan hi havia moltes barques a la platja la feina era prou valorada. Amb el temps la feina va minvar de forma molt considerable en abandonar les barques les platges i amarrar als ports i així l'ofici va desaparèixer.

Tenim constància que a Sant Pol de Mar feien servir palers en aquests temps.

St. Pol de Mar. Recull biblioteques del Maresme.

PART PRÀCTICA

Entrevistes

Matalasser

DATA: 16/07/2023.

LLOC: Mataró

1.El seu noms i cognoms?

Antoni Bonet Serra.

2. Edat.

77, ja jubilat.

3. Qui va iniciar el seu negoci?

El meu avi

4. De qui el va aprendre? Té alguna formació?

Del meu pare. No.

5. A quin lloc o llocs desenvolupava el seu negoci?

Carrer Sant Josep número 4.

6. Quan de temps va treballar?

Tota la vida fins que em vaig jubilar. Però no sempre fent matalassos i més tard venent. Vaig començar amb 14 o 15 anys.

7. Quin tipus de clients o clientes tenia?

El millor de Mataró. Prohoms de Mataró, Jofre, Grabulosa, Martínez i molts més que venien a que jo els fes els matalassos. Quan van arribar persones de Extremadura o Andalusia venien a la botiga a comprar la llana i ells reomplien el seu matalàs a casa.

8. On comprava el material per la seva feina?

La llana era de Girona.

9. De la seva feina, què era el que més li agradava?

Tot.

10. I el que menys li agradava?

Res.

11. Considera que era valorat el seu treball?

Sí que ho estava, em venien els clients i em deien ara sí que dormo bé.

12. Li hagués agradat fer una altra feina?

Estudiar números.

14. Considera que el preu cobrat era adequat al seu esforç?

Sí, tot i que cap al final crec que no però no ho mirava ja que m'estimava molt la feina.

15. Algú de la família ha continuat amb la seva professió?

No, després de mi s'ha acabat això dels matalassos.

16. Li hagués agradat que algú ho continués?

No ho sé.

17. Ara el seu ofici ha desaparegut o ha canviat?

Jo crec que al cantó de la muntanya encara hi ha matalassers que duen a terme el seu ofici, per tant no crec que estigui desaparegut.

Guardaagulles

DATA: 22/07/2023

LLOC: Nau Gaudí.

OFICI DEL PARE: Guardaagulles, mosso i vigilant de pas a nivell amb barrera.

1.El seu nom i cognoms del pare.

Pere Robert Ramon.

2. I els seus?

Joaquim Robert Magí.

3. Edat.

Gairebé 91.

3. Professió del pare? Què feia concretament?

MZA. Abans era Avant i Renfe ara és. Era ferroviari, era guardaagulles i també mosso, anaven i descarregaven. I també vigilava el pas a nivell. Ell passava les vies i amb un pal de ferro a cada costat, ja que abans només hi havia una via. Quan venia el tren posaven una cadena. Anaven amb gorra de ferroviari i tenien una bandera vermella que la portaven enrotllada si el tren podia passar i sinó la desplegaven i el tren ja sabia que havia de parar, que jo sàpiga no es va haver de parar mai.

4. On estava la caseta del pas a nivell amb barrera?

Al carrer sant Antoni. I per la nit si es feia fosc aviat tenien un fanal amb tres colors, vermell, groc i verd i amb aquest tres llums el maquinista sabia el que havia de fer, si podia passar o no.

5. A quin lloc o llocs desenvolupava la seva feina?

A baix de l'estació hi havia el que s'anomenava l' electrificació, i a l'altre costat arran de mar hi havia una rotonda molt grossa on es posava l màquina de cara a Barcelona, no sé com ho feien si ho feien a ma' i la giraven a la direcció que els convenien.

6. La seva feina era dura?

A ratos i hi havia moments que sí i d'altres que no. Clar, treballava a la intempèrie tant quan feia sol com quan plovia. I també el factor de no equivocar-te en la feina. Ja que les ordres no es donaven per telèfon sinó de paraula ja que el telèfon era més escàs que el pa amb tomàquet.

7. Considera que estava ben pagat el seu treball?

Suposo que no, com tothom.

8. Va treballar sempre del mateix?

Sí, sempre.

9. Es va jubilar fent aquesta feina?

Sí .

10. Algú de la família ha continuat amb la seva professió?

No

11. Tens record d'alguna anècdota?

Recordo que al final del carrer cooperativa hi havia una esplanada i jo anava a jugar. Al costat hi havia la carbonera per la màquines que anaven amb vapor i un gran tanc d'aigua on s'agafava per fer el vapor.

Sastre

DATA: 17/07/2023.

LLOC: Mataró. Casa particular.

1. El seu noms i cognoms?

Josep Maria Domínguez Sagristà.

2. Edat.

83.

3. Qui va iniciar el seu negoci?

Jo.

4. De qui el va aprendre?

En uns magatzems que hi havia darrera de Santa Anna que es deien Almacenes Americanos.

5. A quin lloc o llocs desenvolupava el seu negoci?

En aquesta habitació aquí davant.

6. Quan de temps va treballar?

Vaig entrar als Almacenes Americanos al 1954 d'aprenent i fins fa quatre dies encara anava cosint a casa.

Darrerament feia arreglos pel Zara, tant la meva dona com jo, però pagaven molt poc 30 o 50 cèntims i tenia molta feina, al final cobraves però estava cansat i ho vaig deixar.

7. Quin tipus de clients o clientes tenia?

Normals, treballadors, homes i dones. Tot i que a les dones m'ajudava la meva dona que també cosia.

8. On comprava el material per la seva feina?

A Barcelona.

9. De la seva feina que era el que més li agradava?

Tot en sí i també coses de dones que era més variat. D'home sempre era el mateix si feies una americana posaves dos o tres botons, molt clàssic.

10. I el que menys li agradava?

Home sí, el moment de posar les mànigues era més entretingut, si que anava una torta o mal posada i quedava arrugada, hi havia feines que eren més lleugeres.

11. Considera que era valorat el seu treball?

No, ja que per fer un traje necessitaves moltes hores i ara encara més ja que quan jo vaig començar no hi havia confecció. Ara si vas a una botiga, veus un traje a 160 euros i et regalen una camisa o uns elàstics. Si jo ara hagués d'agafar el gènere només els forros i la resta de la roba ja valen molt més que el traje de confecció. Tot ha canviat molt el sistema.

12. Li hagués agradat fer una altra feina?

No.

13. Considera que el preu cobrat era adequat al seu esforç i el temps dedicat?

No per la feina que donava tot fet a mà. Però no he tingut mai queixes pel preu que demanava.

14. Algú de la família ha continuat amb la seva professió?

Ningú.

15. Li hagués agradat que ho continués?

Els fills van estudiar altres coses, lampista, informàtic i no es van dedicar.

16. Ara el seu ofici ha desaparegut o ha canviat?

Actualment no conec a ningú que sigui sastre, es fan arreglos però de sastre cap. Desaparegut.

17. Té alguna anècdota dels seus clients.?

Sí, encara hi ha un que em deu un traje. Va ser un metge, el fill es va casar a Lleó i li vaig fer un traje i quan va tornar que li vaig anar a cobrar em va dir que no el pagava, que no li anava bé. Li vaig dir que li arreglava i em va dir que no, que s'havia hagut de comprar un de nou per la boda i no el va pagar.

Vímet

DATA 25/07/2023

LLOC: Botiga Vímet. C/ Joan Maragall
n.26. Mataró

1.El seu nom i cognoms: Albert Manté Bosch

2. Edat: 46

3. Com vas decidir fer aquesta professió?

Va ser una mica de casualitat, va ser la meva mare que em va donar dues cadires que tenien el seient trencat per que li posés una fusta i això ara és una cosa molt costosa. Jo vaig veure que una amiga meva ho havia fet, em va interessar i vaig anar a fer un curs a Barcelona i de les cadires vaig passar a fer cursos de cistells.

4. De qui ho vas aprendre?

He fet cursos a Barcelona, també busco cursos que són d'un dia. Per internet però no sempre em va bé.

5. Com va sorgir l'idea de fer cabanes de vímet per les escoles de Mataró?

Això ja ho fan cistellers que ho fan, agafen les vares les claven a terra i li van donant forma. Em va semblar una bona idea, com que tinc dos filles que van a escoles diferents els hi vaig plantejar i com que volen remodelar els patis que no hi hagi tant de futbol els va semblar una bona idea.

6. A quines escoles ho vas fer?

A l'Angeleta Ferrer i Montserrat Solà.

7. Quins són els objectes que fas i qui és el més demanat?

El que més, llums, reparo cadires de boga, però el que més llums.

8. Quins tipus de clients et venen a la botiga?

Gent que m'hagi vist per la botiga i el que tinc més són reparacions. També tinc clients de fora que són empreses de llums que fan per hotels i restaurants

9. També has treballat per restaurants?

Sí.

10. A algun altre lloc més?

També treballo per hotels.

11. També fas restauracions?

Sí

12. Quines peces et demanen més?

Ara per ara les llums

13. Creus que es valora el teu treball?

Antigament feien molta feina i estava molt malt pagat. Ara hi ha una generació que busquem més el disseny treballant per hotels i restaurants per treballar menys i que les peces siguin més elaborades i guanyar més. Però hi ha una mica de tot, a vegades et demanen moltes peces, però millor treballar una mica menys i que estigui millor pagat.

14. I què és el que més t'agrada fer?

Que em demanin peces que jo pugui inventar d'una forma diferent.

15. I el que menys?

Fer el mateix que és una mica avorrit.

16. Consideres que el preu és adequat a la feina i dedicació que fas?

Jo estic en un entremig, esperes que cada vegada et paguin millor. També et trobes que et demanen moltes i m'ajusten el preu i guanyes menys i d'altres que busquem alguna peça més especial i guanyes més.

17. On compres el material?

A Múrcia, a un poble que no me'n recordo i la boga de fora. Ara he llogat un terreny per plantar el vímet; d'això fa dos anys i perquè creixi del tot encara trigarà dos anys més per poder collir.

18. Creus que el teu ofici està en perill de desaparèixer?

Jo crec que no però ha baixat molt, abans hi havia molta gent i ara no. Abans tot es feia en vímet, per portar el nen a dormir, per fer un esclafador, i ara fas un cistell de bolets, un cove. Però jo crec que no, que s'està posant de moda la part més creativa per hotels, ara hi ha un boom.

19. Alguna anècdota curiosa?

No, però si vols pots mirar-te la associació catalana de cistellers tot i que cistellers més grans en queda algun però se'n van morint.

Pastissera

DATA: 30/11/2023.

LLOC: Mataró. Casa Graupera. C.
Sant Simó. N. 5

1.El seu noms i cognoms?:

Pilar Graupera Castellà.

2. Edat?:

3. Qui va iniciar el negoci?:

El meu besavi al 1895

4. De qui el va aprendre?:

No me'n recordo.

5. Quin nombre de persones treballen?:

9 persones, tots de la família.

6. Cada un té una feina diferent?:

Fer una mica de tot entre tots.

7. Quan de temps portes treballant?:

En serio des dels quinze i ajudant des dels tretze.

8. Quin tipus de client ve a la botiga?:

De tot tipus.

9. Què és el que més t'agrada?:

M'agrada tot.

10. I el que menys?:

Ara mateix és fer neules, em sento engabiada.

11. En quina època de l'any teniu més feina?:

Nadal i Pasqua.

12. Voldries canviar de feina?:

Jo volia ser massatgista i ara estic amassant massa.

13. Consideres que està valorada la teva feina?:

Ara es comença a valorar una mica, el client valora el producte manual, però ha costat una mica entendre que el producte manual val més que el de un supermercat.

14. Podríem dir que és un ofici artesà?:

Sí, totalment

15. Com veus el futur del negoci?:

Cru, molt cru, crec que es quedarà entre la quarta i la cinquena generació, no li veig gaire continuïtat.

16. Tens alguna anècdota dels clients?:

Ara mateix no.

Pràctica elaboració d'una neula

I per fer una pràctica vaig elaborar una neula a mà. Em vaig posar una gorra per evitar la caiguda d'algun cabell, i uns guants per no cremar-me.

Foto autora

La màquina de fer neules té un petit dipòsit on està el producte de la neula que són farina, mantega, sucre, clara d'ou, aigua, vainilla i també se li pot posar ratlladura de llimona o altres cítrics. També es pot banyar-la en xocolata. Aquesta màquina té una aixeta per on deixa caure un raig de producte que es diposita en una de les safates, que està molt calenta i que va donant la volta. El líquid per la calor esdevé una pasta i ràpidament amb un petit corró de s'embolica i es treu ja la neula que es deixa refredar en un contenidor de plàstic.

Cal dir que és un treball dur, ells han d'estar moltes hores drets i amb la forta calor que desprèn la màquina.

Màquina que s'usa per fer les neules a mà. Foto autora.

Corró. Foto autora.

CONCLUSIONS

Al llarg d'aquest treball he intentat reflectir la forma de fer i produir aquests quaranta-dos oficis que he anant desenvolupant. No tots han desaparegut. Encara en queden, ja sigui modificant i actualitzant la seva feina per adaptar-la als nous gustos del mercat actual, com per exemple, és el treball de vímet passant de fer coves a fer llums per hotels i restaurants. O el banyista, que s'ha transformat en els socorristes que tenim a l'estiu a les platges del Maresme ja siguin contractats pels ajuntaments o bé de la Creu Roja.

Altres estan totalment desapareguts com per exemple les bugaderes que han estat substituïdes per les màquines de rentar la roba que tots tenim a casa. O el mestre d'aixa que l'han reemplaçat pels ordinadors i els nous materials com la fibra de vidre.

D'altres s'han transformat en treballs artesans, com per exemple el terrissaire, el baster o l'artesà del vidre que donen el valor d'una feina manual i especialitzada per a un públic concret que desitja recuperar la tradició d'una feina ben feta.

Per tant, la hipòtesis del treball que els oficis que han desaparegut han estat per millores tecnològiques, manca de rendiment econòmic, deslocalització i reducció de la demanda, es compleix. Com he dit anteriorment, feines com el matalasser és un clar exemple i actualment els matalassos són fabricats industrialment i la feina manual ha desaparegut.

Tot i així cal destacar el valor que tenen aquests treballs que han pogut adaptar-se als nous temps i sobreviure en ple segle XXI perquè tots nosaltres encara podem gaudir d'ells.

No sabem si al llarg del segle XXI aquests oficis es mantindran o acabaran desapareixent per la introducció de noves tecnologies o nous gustos socials. El que sí sabem és que el treball artesanal és un valor afegit en l'elaboració d'un producte i obté una alta valoració per part del comprador.

CITES

Sector Primari

1. GRAU, Josep.: TRIBUNA DEL MARESME. Ruta de Cant Montsant. N.º 373. 2022.
2. DEM, Rahmata. *El Maresme lluita per preservar el territori en un "planeta al límit"*. Juny 27, 2023. <<https://directa.cat/el-maresme-lluita-per-preservation-el-territori-en-un-planeta-al-limit/>>
3. REDACCIÓ. *Can Thos de Tordera s'endú el premi Vaca d'Or a la millor explotació ramadera catalana per cinquè any consecutiu*. 31-5-2017. <<https://www.lavanguardia.com/local/maresme/20170531/423087463017/can-thos-de-tordera-sendu-el-premi-vaca-dor-2017-a-la-millor-explotacio-ramadera-catalana-per-cinque-any-consecutiu.html>>
4. TEODORO I SADURNÍ, Manel. «La pesca al Maresme. L'art del bou». *Marina*. p. 5.

Sector Secundari

1. BOU ILLA, Joan i VELLVEHÍ ALTIMIMIRA, JAUME.: Molrà el gra. Els molins de la baixa Tordera. La Comarcal Edicions. Argentona, 2003. Pàg 19-20.
2. ASENSIO FERRER, Àlex.: Els molins de la riera d'Alella. *Trobada d'Entitats de Recerca Local i Comarcal del Maresme*, 2018, Núm. 12, p. 159-172, <https://raco.cat/index.php/TrobadaMaresme/article/view/353573>
3. PABLO, Jordi.: El gran llibre dels Oficis. Ed. Edicions 62. Barcelona, 2006. Pàg 101.
4. Ibídem. Pàg 101.
5. FERRER ALÒS, Llorenç: Eines i feines dels oficis. Ed. Brau, Figueres. 2015. Pàg 152.
6. Ibídem. Pàgs 89-90.
7. Ibídem. Pàg 90.
8. BLASCO, Giménez: La provincia marítima de Mataró (1750-1850)
9. LLAMAS MANTERO, Antoni.: De fora vingueren i així ho veieren, Els viatges privats pel Maresme de D. Francisco Zamora. 1786. Estiueg i

- viatgers al Maresme. Arxiu Comarcal del Maresme. Santa Sussana. 2022. Pàgs 41-57.
10. PABLO, Jordi. :El gran llibre dels Oficis. Pàg. 172.
 11. Ibídem. Pàg. 169.
 12. COLOMER I ROVIRA, Margarida.: Cooperativisme i moviment obrer. L'exemple de la Cooperativa del Vidre de Mataró (1920-1944) Ed. Altafulla i Patronat Municipal de Cultura de Mataró. Mataró, 1986. Col·lecció Caps de Bou. N° 4. Pàgs. 46-49.
 13. Diversos autors: Fent i desfent aprèn l'aprenent: oficis d'abans al Maresme. Biblioteques Municipals del Maresme. 2017. Pàg. 42.
 14. DIVERSOS AUTORS. *Gremi artesà tèxtil de Catalunya*.
<<https://www.gremiartestatextil.org/qui-som/>>

Sector Terciari

1. Diccionari de la llengua catalana. Institut d'estudis catalans. Ed. Enciclopèdia catalana. 1995. Pàg. 294.
2. Diversos autors: Fent i desfent aprèn l'aprenent: oficis d'abans al Maresme. Biblioteques Municipals del Maresme. 2017. Pàg. 18.
3. PABLO, Jordi: El gran llibre dels oficis perduts. Pàgs. 146-147.
4. ARMENGOL, Ferran. ÀNGEL HARO, Miquel. URQUIOLA, Carles.: El tramvia Mataró-Argentona. (Síntesi històrica 1928-1965). Pàg. 75.
5. ESPINOSA, Manté; CEDÓ, Fede. *Del somatén al sereno*. 30/01/2019.
<<https://www.lavanguardia.com/local/maresme/20230512/8961176/>>
6. AGUADO I CUDOLÀ, Vicenç. «El resurgir de los serenos en el ámbito local: entre la seguridad privada y la convivencia ciudadana». *Revista catalana de dret públic*, 2020, núm. 61, p. 116.
7. GUANYABENS, Nicolau.: Mataró desaparegut. Carrers i paisatges. Ed. Efadós. El Papiol. 2017. Pàg. 45. Col·lecció Catalunya desapareguda.
8. REDACCIÓ. Instituto central del sistema Martí, Barcelona. Academies.com
9. Ibídem.

10. BASÍLICA PARROQUIAL DE SANTA MARIA DE MATARÓ. Calendari de repicades. 1985. <<http://campaners.com/php/textos.php?text=12657>>
11. GUANYABENS, Nicolau. Ibídem.
12. DURO, Conxi.: Els inicis de la fotografia a Mataró. A Fulls del Museu Arxiu de Mataró. Mataró. 2016. N°116.

BIBLIOGRAFIA

PONT, Miquel: Calendari dels vells oficis. Ed. Proa, Sant Boi de Llobregat. 2002.

FERRER ALÒS, Llorenç: Eines i feines dels oficis. Brau Edicions, Figueres, 2015.

Diversos autors: Fent i desfent aprèn l'aprenent: oficis d'abans al Maresme. Biblioteques Municipals del Maresme. 2017.

PABLO, Jordi: El gran llibre dels oficis perduts. Edicions 62. Barcelona. 2006.

PALOMER I PONS, Jordi.: La indústria del suro a Arenys de Mar. La fabricació de taps. Segles XIX-XX. Ed. L'Aixernador Edicions. Argentona, 1996. Col·lecció El Montalt. N. 23

BLASCO, Giménez: La provincia marítima de Mataró (1750-1850)

LLAMAS MANTERO, Antoni.: De fora vingueren i així ho veieren, Els viatges privats pel Maresme de D. Francisco Zamora. 1786. Estiueg i viatgers al Maresme. Arxiu Comarcal del Maresme. Santa Sussana. 2022.

FERRER ALÒS, Llorenç: Eines i feines dels oficis. Ed. Brau, Figueres. 2015.

BOU ILLA, Joan i VELLVEHÍ ALTIMIMIRA, JAUME.: Molrà el gra. Els molins de la baixa Tordera. La Comarcal Edicions. Argentona, 2003.

ASENSIO FERRER, Àlex.: Els molins de la riera d'Alella. Trobada d'Entitats de Recerca Local i Comarcal del Maresme, 2018, Núm. 12.

COLOMER I ROVIRA, Margarida.: Cooperativisme i moviment obrer. L'exemple de la Cooperativa del Vidre de Mataró (1920-1944) Ed. Altafulla i Patronat Municipal de Cultura de Mataró. Mataró, 1986. Col·lecció Caps de Bou. N° 4.

PALOMER I PONS, Jordi.: La indústria del suro a Arenys de Mar. La fabricació de taps. Segles XIX-XX. Ed. L'aixernador edicions. Argentona. 1996. Col·lecció "El Montalt" N° 23.

ARMENGOL, Ferran. ÀNGEL HARO, Miquel. URQUIO LA, Carles.: El tramvia Mataró-Argentona. (Síntesi històrica 1928-1965). Ed. L'aixernador edicions. Argentona. 1992. Col·lecció "El Montalt" N° 11.

DIVEROS AUTORS.:I JORNADA SOBRE LA INDUSTRIALITZACIÓ AL MARESME. Imprimeix. S.L. Museu Arxiu de Vilassar de Dalt. 2010.

LLONCH I CASANOVAS, Montserrat.: El Gènere de punt a Catalunya i Mataró. Modernització i desenvolupament d'un sector industrial. Patronat Municipal de Cultura de Mataró. Mataró. 1997. Col·lecció Caps de Bou. Nº 25.

DIVEROS AUTORS.: La pagesia al Maresme. IV Trobada d'Entitats de recerca local del Maresme. Copisteria Castellà Mataró. Sant Cebrià de Vallalta. 2010.

VALVONESI PRIETO, FABIO.: Malgrat de Mar. 1975-2002. Ed. Ajuntament de Malgrat. Malgrat. 2005.

DIVERSOS AUTORS.: El Maresme. Diversificació econòmica i aprofitament intensiu del territori. Ed Caixa d'estalvis de Catalunya. Barcelona. 1989.

LES SANTES FESTA MAJOR DE MATARÓ.1980.

GUANYABENS CALVET, Nicolau.: Mataró desaparegut. Carrers i paisatges. Ed. Efadós. El Papiol. 2017.

LLOVET, Joaquim.: Mataró. Dels orígens de la vila a la ciutat contemporània. Ed. Caixa Laietana. Mataró. 2000.

WEBGRAFIA

- <http://patrimonifestiu.cultura.gencat.cat/Festes-i-elements-festius-catalogats-o-declarats/Elements-compartits/Els-tocs-de-campana>
- <https://masmm.org/arxiu/llocs/00552.html>
- https://www.capgros.com/actualitat/mataro/serenos-tornen-patrullar-nits-mataro_810630_102.html
- https://www.capgros.com/es/actualidad/mataro/la-rambla-de-mataro-hace-cien-anos_711951_102.html
- <https://www.lavanguardia.com/local/maresme/20230512/8961176/>
- [https://raco.cat/index.php/TrobadaMaresme/article/view/353573.](https://raco.cat/index.php/TrobadaMaresme/article/view/353573)
- <https://memoriadelsbarris.blogspot.com/2015/08/els-burots-que-eren-i-per-que-servien.html>
- <https://masmm.org/arxiu/llocs/00552.html>
- <https://barberiamataro.com/>
- https://www.elnacional.cat/ca/societat/afilador-esmolet_598871_102.html
- <https://www.ccmaresme.cat/la-pagesia-al-maresme/>
- <https://directa.cat/el-maresme-lluïta-per-preservar-el-territori-en-un-planeta-al-limit/>
- <https://www.ccmaresme.cat/economia-i-treball/>
- <https://www.lavanguardia.com/local/maresme/20220103/7966733/maresme-quinta-comarca-pib-per-capita-mas-catalunya.html>
- https://www.ccmaresme.cat/wpcontent/uploads/2020/05/Sector_primari_web.pdf
- <https://www.meryvarona.es/carmen-marti-riera/>
- <https://www.academias.com/en/corte-y-confeccion/barcelona/instituto-central-del-sistema-mart/39102>

ANNEXOS

RECUll FOTOGRÀFIC

BASÍLICA PARROQUIAL DE SANTA MARIA DE MATARÓ					
CALENDARI DE REPICADES					
ANY 1986					
MES	DIA	VIGÍLIA DE	TIPUS DE REPICADA	DURADA	HORA
GENER	4	dissabte	DIUMENGE	ORDINARI	5' 2 tarda
	5	diumenge	REIS	"	5' "
	11	dissabte	DIUMENGE	"	5' "
	18	"	"	"	5' "
	25	"	"	"	5' "
FEBRER	1	dissabte	DIUMENGE	ORDINARI	5' 2 tarda
	1	"	LA CANDELERA	MARE DE DÉU	15' 8 vespre
	2	diumenge	* LA CANDELERA	MARE DE DÉU	10' "
	8	dissabte	DIUMENGE	ORDINARI	5' 2 tarda
	15	"	"	"	5' "
MARÇ	1	dissabte	DIUMENGE	ORDINARI	5' 2 tarda
	8	"	"	"	5' "
	15	"	"	"	5' "
	22	"	DIUMENGE DE RAMS	"	10' "
	27	dijous sant	* OFICI (en el glòria)	"	5' 1/4 9 vespre
ABRIL	28	dijous sant	* TENEBRES	MATRAQUES	5' 7 matí
	28	dijous sant	* CELEBRACIÓ	"	5' tarda
	29	dissabte sant	* MISSA DE GLÒRIA	"	5' nit
	30	diumenge	PASQUA	"	15' 10 matí
	5	dissabte	DIUMENGE	ORDINARI	5' 2 tarda
MAY	12	"	"	"	5' "
	19	"	DIUMENGE (Sant Jordi)	"	10' "
	26	"	VERGE DE MONTSERRAT	MARE DE DÉU	10' "
	3	dissabte	DIUMENGE	ORDINARI	5' 2 tarda
	10	"	"	"	5' "
JUNY	17	"	PASQUA	"	10' "
	24	"	DIUMENGE	ORDINARI	5' "
	31	"	"	"	5' "
	7	dissabte	DIUMENGE	ORDINARI	5' 2 tarda
	14	"	"	"	5' "
JULIOL	21	"	"	"	5' "
	28	"	"	"	5' "
	5	dissabte	DIUMENGE	ORDINARI	5' 2 tarda
	12	"	"	"	5' "
	19	"	"	"	5' "
	26	"	LES SANTES	BARRAM	30' "

Recull repicades de campanes Sta. Maria, Mataró. 1986. Fulls Museu Arxiu de Santa Maria.

Santi Frau, guàrdia urbà. Mataró. Fotos antigues de Mataró. Facebook.

Carretera d'Argentona. Anys 60. El tramvia travessant Cerdanyola, (Pueblo Seco) cap a Argentona. Fotos antigues de Mataró. Facebook.

Cinema Serra. Anys 1960. Fotos antigues de Mataró. Facebook.

Tres Tombs, es pot apreciar el treball del baster. Santi Carreras. Arxiu Municipal de Mataró.

La foto és del 18 de març de 1933 i retrata la visita del president de la Generalitat Francesc Macià a la cooperativa del Forn del Vidre de Mataró. Arxiu Nacional de Catalunya. Tot Mataró.cat

Any 1973. Els venedors s'instal·laven a la part de dalt de la Carretera de Mata a Mataró. Tot Mataró.cat

Miquel Noé (el segon per l'esquerra) era el sereno de la fàbrica de Fontevila i Torres de Mataró. 1970. Tot Mataró. Cat.

Anys 1966-67. Els vigilants de cotxes, eren voluntaris que vigilaven el cap de setmana els cotxes al camp de futbol del Mataró a canvi d'una propina. La gent els deia els quatre mosqueters. Tot Mataró. Cat.

Carme Martí Riera inventora del sistema Martí.

<<https://www.meryvarona.es/carmen-marti-riera/>>

Antiga botiga de matalassos, actualment una gofraria a Mataró. Foto autora.

T'agrada l'art?

I LES PECES ÚNIQUES I D'EDICIÓ LIMITADA?

Pots col·laborar i ajudar-nos a recuperar l'art del vidre bufat a Mataró, construint un forn per poder fer peces úniques i originals.
Només cal que posis el teu granet de sorra amb el donatiu que vulgueu al número de compte:
ES06 0182 4567 1802 0036 2090

Cada granet de sorra compta, cada peça ens explica una història

ASSOCIACIÓ VIDRE
BUFAT DE MATARÓ

VIDREBUFATMATARO.BLOGSPOT.COM

II JORNADES VIDRIERES A MATARÓ

DISSABTE, 4 DE NOVEMBRE:

10:00h a Can Fugarolas C. Tolo n° 2 "TALLER DE GEMMES"
12:00h al Cinema Foment C. Nou n° 11 "MOSTRA DE CINEMA INTERNACIONAL D'ARTESANIA"
14:00h a El Casal C. de Bonaire n° 25 "DINAR AMB ACAV I L'ASSOCIACIÓ VIDRE BUFAT (cal inscriure's)"

a Can Fugarolas

17:00h "CONCURS DE BEURE AMB PORRÓ AL MILLOR ESTIL I AL MÉS ORIGINAL"
18:00h "TALLER OBERT AMB EL NOU FORN. T'ATREVEIXES A FER ALGUNA PEÇA?"
19:00h "ENCESA OFICIAL AMB LA PARTICIPACIÓ DE MESTRES VIDRIERS, ACOMPANYATS DE LA MÚSICA DE 'SA TRUMPA DES CODAR"
19:45h "MALABARS AMB FOC"
20:00h CLOENDA

DIUMENGE, 5 DE NOVEMBRE:

a Can Fugarolas

11:00h "TALLER INFANTIL AMB LAC. DEDICAT AL VIDRE"
"EXPOSICIÓ DE VIDRES DE PLATJA I LES SEVES CURIOSITATS"
12:00h "EL CONTE DE LA MARCEL·LINA I EL FORN DEL VIDRE"

DIJOUS, 9 DE NOVEMBRE:

18:00h a l'Arxíu Comarcal de Can Palauet C. d'en Palau n° 32
"CONFERÈNCIA SOBRE L'ORIGEN DEL PORRÓ"

f i B

Vidrebufat. Blogspot.com Artesans del vidre.

Funda de matalàs de la meva besàvia Josefa. Foto autora.

